

VANHEMPAINILLAT VANHEMMUUTTA TUKEMASSA

Salla Puhakka ja Merja Sorvisto

Opinnäytetyö, syksy 2013

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) +

Lastentarhanopettajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Puhakka, Salla & Sorvisto, Merja. Vanhempainillat vanhemmuutta tukemassa. Oulu, syksy 2013, 56 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelman, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Opinnäytetyö oli työelämälähtöinen ja se toteutettiin yhteistyössä Nuorten Ystävät ry:n Vanhempien Akatemia -hankkeen kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata vanhempien kokemuksia vanhempainilloista, vanhemmuuden haasteita sekä tuen ja palveluiden tarpeita. Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa nykypäivän vanhemmuudesta sekä kehittää Vanhempien Akatemia -hankkeen toimintaa.

Opinnäytetyö tehtiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella Webropol-ohjelman avulla vanhempainiltojen jälkeen. Saatu aineisto analysoitiin aineistonlähtöisellä sisällönanalyysillä, SPSS- sekä Webropol-ohjelmalla.

Tulosten mukaan Vanhempien Akatemia- hankkeen järjestämät vanhempainillat olivat pääosin hyödyllisiä ja ne koettiin tarpeellisiksi. Vanhemmuuden haasteet koettiin liittyvän arkisiin asioihin, ja palveluiden ja tuen tulisi olla perhelähtöistä.

Opinnäytetyön tulosten pohjalta jatkotutkimusmahdollisuuksiksi ehdotetaan toiminnallisena opinnäytetyönä toteutettavaa tutkimustietoon pohjautuvaa mallia vanhempainilloista, jota voitaisiin käyttää laajemmin eri varhaiskasvatusympäristöihin.

Asiasanat: vanhemmuus, lapsiperhe, ennaltaehkäisy, laadullinen tutkimus.

ABSTRACT

Puhakka, Salla and Sorvisto, Merja. Parents' evenings supporting parenthood. 56 pages, 2 appendices Language: Finnish. Oulu, autumn 2013. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Social Services and Education. Degree: Bachelor of Social Services.

This study was working-life-oriented and produced for Nuorten Ystävät ry's project Vanhempien Akatemia (Finland). The purpose was to describe the experiences of parents who have taken part in a parents' event organized by the project. Also, the purpose was to describe the challenges of parenthood and what kinds of services and support families need in their everyday life. The aim was to produce information on present day parenthood and to develop the action of Vanhempien Akatemia.

This study was produced as a qualitative research. The data was collected using the Webropol program and questionnaire after the parents' events. The data was analyzed through inductive content analysis, SPSS and Webropol programs.

According to the results the experiences of parents' events were mainly considered useful and parents felt that the events organized for the parents were necessary. Challenges of parenthood were thought to be everyday matters and the services and support given for the family should be family-based.

As a future research subject it is proposed a model of parents' events based on the research knowledge which could be used for a variety of early childhood environments.

Keywords: parenthood, families with children, prevention, qualitative research.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI.....	7
2.1 Lapsiperheiden arjen haasteet	8
2.2 Lapsiperheiden tukeminen	10
3 VANHEMPANA VARHAISKASVATUSIKÄISELLE LAPSELLE	13
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	18
5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	19
5.1 Vanhempien Akatemia -hanke ja vanhempainillat keväällä 2013	19
5.2.Laadullinen lähestymistapa	20
5.3 Aineiston keruu	21
5.4 Aineiston analyysi	22
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	24
6.1 Taustatiedot vastaajista	24
6.2 Kokemukset vanhempainilloista pääosin myönteisiä	25
6.3 Vastaajien vanhemmuuden haasteet	28
6.4 Palveluiden ja tuen tarpeet vanhempien näkökulmasta	30
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	32
8.1 Opinnäytetyön eettisyys	32
8.2 Opinnäytetyön luotettavuus	34
9 POHDINTA	38
9.1 Tulosten vertailua aikaisempiin tutkimuksiin	39
9.2 Jatkotutkimusmahdollisuudet.....	41
LÄHTEET	42
LIITE1: Saatekirje.....	49
LIITE 2: Kyselylomake.....	50

1 JOHDANTO

Julkisessa keskustelussa on jo pitkään puhuttu perheiden pahoinvoinnista (Bardy 2001a, 13; Tölli 2011; Jokinen 2012). Keskustelua on käyty muun muassa lasten syrjäytymisestä, pahoinvoinnista, sosiaalisten taitojen puutteesta sekä masentuneisuudesta. On kiinnitetty huomiota lastensuojelu- ja mielenterveyspalveluiden lisääntyneeseen tarpeeseen ja lapsen hoidossa ja kasvatuksessa ilmenneeseen neuvottomuuteen. (Bardy 2001a, 13–14.)

Erityisen pahoinvoivia ovat tällä hetkellä lapset ja nuoret, mikä on hätkähdyttävää hyvinvointiyhteiskunnassamme. Perusasioissa täytyy olla jotain vialla, sillä pahoinvointi tulee kasvuympäristöstä ja olosuhteista. Yhteiskunnan tukitoimia ja ihmisen oman elämän hallintaa tulisi vahvistaa sekä vanhempien vanhemmuutta ja lapsiperheiden jaksamista tukea. (Tölli 2011.)

Tulevaisuudessa Oulun kaupunki on suuntaamassa Oulun palvelumalli 2020 mukaisesti lasten ja lapsiperheiden palveluita ennaltaehkäiseviin ja avohuollon palveluihin nykyisten raskaiden palveluiden kuormittuvuuden ehkäisemiseksi. Kunnan oman toiminnan kehittämisen lisäksi tullaan hyödyntämään monituottajamallia. Lapsia, nuoria ja perheitä tuetaan ensisijaisesti palvelumallin mukaan arjen ympäristöissä kuten päivähoidossa, koulussa ja harrastustoiminnassa. (Oulun kaupunki 2013.)

Kasvattajan tehtävä on vaativa ja jokainen vanhempi haluaa varmasti kasvattaa lastaan parhaalla mahdollisella tavalla (Martsola 2006, 38). Vanhempien on oltava sitoutuneita lapsiinsa, joka varhaiskasvatusikäisten lasten kohdalla tarkoittaa lähinnä hoivaa ja huolenpitoa (Martsola 2006, 45)

Opinnäytetyössä perehdytään perheiden arjen haasteisiin, sillä tulevana sosiaalialan ammattilaisina on hyvä tietää perheiden arjen haasteista sekä siitä, millaista tukea ja palveluita vanhemmat kokevat tarvitsevansa vanhemmuuteensa. Tulevaisuudessa olisi hyvä miettiä ja kehittää uusia toimintatapoja lapsiperheiden ongelmien varhaiseen ennaltaehkäisyyn, sillä perheiden ongelmien kasaantuminen ja lasten psyykkisen

hyvinvoinnin vaarantuminen on ehkäistävissä mahdollisimman varhaisella tuella (Jämsä 2009, 143).

Opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja se toteutettiin yhteistyössä Vanhempien Akatemia -hankkeen kanssa. Vanhempien Akatemia -hanke järjestää vanhemmille vanhemmuutta tukevaa toimintaa. Vanhempainillat olivat kuitenkin hankkeen ensimmäiset varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille järjestetyt toimintamuodot. Vanhempien Akatemia -hankkeen vanhempainiltojen tarkoitus oli järjestää niin kutsuttua matalan kynnyksen toimintaa, jonne kaikilla vanhemmilla oli vapaa pääsy. Opinnäytetyön tulokset ovat tärkeitä hankkeen toiminnan kehittämisen kannalta. Käsittelemme aihetta perheiden hyvinvoinnin ja vanhemmuudessa jaksamisen näkökulmasta.

2 LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI

Vuoden 2012 loppuun mennessä Suomessa oli 580 000 lapsiperhettä (Tilastokeskus 2013). Perhe on kulttuurisidonnainen käsite. Länsimainen kulttuuri mieltää perheeksi yleensä vanhemmat ja lapset, jotka asuvat kotona. Perheitä ovat lasten kanssa asuvat avio- ja avoparit, rekisteröidyt mies- ja naisparit, yhden vanhemman perheet sekä lapsettomat avio- ja avoparit. Puhuttaessa lapsiperheestä tarkoitetaan perhettä, jossa on alaikäisiä lapsia. Erilaisia perhetyppejä ovat ydinperhe, yksinhuoltajaperhe, uusperhe, adoptioperhe, sateenkaariperhe, monikulttuurinen perhe ja sijaisperhe. (Vilén, Hansen, Janhunen, Kytöpuu, Salo, Seppänen, Seppänen & Tapio 2010, 10–12; Tilastokeskus i.a.) Vaikka perhekäsitys on nykyään monimuotoisempi verrattuna aiempaan, kaikki perheet tarvitsevat yhteiskunnan tukea ja arvostusta (Väestöliitto 2007).

Erik Allardtin hyvinvointiteorian mukaan ihmisen hyvinvointi jaetaan kolmeen osaan, jonka Allardt on kiteyttänyt muotoon *having – loving – being*. Lähtökohtana jaottelulle ovat inhimilliset perustarpeet. *Having* viittaa ihmisen elinoloihin kuten asumiseen, taloudellisiin asioihin, koulutukseen ja terveyteen. *Loving* taas merkitsee ihmisen yhteisyyssuhteisiin liittyviä asioita kuten suhteita perheeseen ja läheisiin. *Being* kuvaa ihmisen osallisuuden ulottuvuuksia kuten vaikuttamismahdollisuuksia omaan elämään. Hyvinvointi edellyttää perustarpeiden tyydytystä kaikilla kolmella hyvinvoinnin tasolla. Tasot täydentävät toisiaan, mutta ne eivät voi korvata toisiaan. (Bardy 2009, 229–230.) Arkinen hyvinvointi voidaan mieltää kotiin ja läheisten ihmisten kanssa käytyyn vuorovaikutukseen. Mahdollisuus toteuttaa itseään, talousasiat ja sosiaaliset suhteet ovat osa perheen hyvinvointia. (Törrönen 2012, 10.) Hyvinvointi on suhteellista ja sen sisältö vaihtelee ajan ja paikan mukaan. Taloudelliset ongelmat ovat keskeinen tekijä hyvinvoinnin ongelmille. (Forssén 1998, 16–19.) Yksilön hyvinvointiin vaikuttaa merkittävästi perhe. Myös yhteiskunnallisella tasolla perheillä on suuri merkitys, sillä yksilön perhe on edellytys tasapainoiseen, terveeseen ja turvalliseen elämään, joten perheet kuvaavat yhteiskunnan jatkuvuutta. Resurssien suuntaaminen perheisiin voidaan ajatella olevan samalla suuntaamista yhteiskuntaan. (Väestöliitto 2007.)

Perheiden eriarvoistuminen alkoi kasvaa 1990-luvun laman myötä. Lapsiperheiden tuloerot olivat suuret, koska laman myötä monen perheen tulot laskivat. Samalla lapsiper-

heiden palveluita vähennettiin, vaikka perheet tarvitsivat apua ja esimerkiksi taloudellista tukea. Laman jälkeen työllisyysluvut nousivat, mikä paransi lapsiperheiden taloudellista asemaa. Silti köyhyysrajan alapuolella elävien perheiden määrä ei ole vähentynyt. Lapsiperheiden köyhyys johtuu työttömyydestä ja etenkin pitkäaikaistyöttömyydestä. (Törrönen 2012, 19; Sauli 2001, 32.) Nykyisin valtaosa suomalaisista perheistä voi hyvin, mutta ne perheet jotka voivat huonosti, ovat entistä heikommassa asemassa (Väestöliitto 2007). Suomessa lasten ja nuorten terveys ja hyvinvointi ovat keskimääräisesti kuitenkin lisääntyneet, vaikka samaan aikaan erilaiset korjaavat palvelut ovat jatkuvasti ruuhkautuneet. Perheet ovat nykyisin kuitenkin tietoisempia palveluista. (Törrönen 2012, 28–29.)

2.1 Lapsiperheiden arjen haasteet

Arjesta puhuttaessa se mielletään tilanne tilanteelta ja hetki hetkeltä eteneviin asioihin, jotka ovat tuttuja ja tavanomaisia, jopa rutiininomaisia. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi ruoanlaitto ja valmistautuminen seuraavaan päivään. (Törrönen 2012, 10.) Käsitteenä arki tarkoittaa yleensä päivittäisten asioiden hoitumista (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2012, 114). Rutiinit kuuluvat arkeen ja yleensä ne ovatkin arkea helpottavia toimintatapoja (Hansson & Oscarsson 2006a, 13).

Rajojen asettaminen on yksi vanhemmuuden haasteista, sillä lapset ovat kaikki erilaisia ja reagoivat asioihin jokainen omalla tavallaan (Hansson & Oscarsson 2006b, 75). Rai-vokohtaukset kuuluvat uhmaikään. Oman tahdon ja päättäväisyyden osoittaminen sekä kiukuttelu ja uhmaaminen kuuluvat normaaliin kehitykseen. Vanhemmat voivat kokea, että lapselle ei kelpaa mikään, mutta kyseisessä tilanteessa lapsi ei usein tiedä itsekään, mitä haluaa. Lapsi saattaa myös haluta montaa asiaa yhtä aikaa. Kyseisissä tilanteissa on tärkeää, että vanhempi osaa tulkita lastansa, mutta ainoaa oikeaa toimintatapaa ei tilanteisiin kuitenkaan ole. Tärkeää on, että lapsi saa tuntea olevansa tärkeä ja rakastettu rai-voamisestaan huolimatta. (Sinkkonen 2009, 78–81.) Uhmakohtaukset kuuluvat yhteen rajojen asettamisen kanssa (Stjernqvist 2006a, 77). Kotona tulisikin olla selvät ja yksinkertaiset säännöt ja rutiinit, sillä ne luovat turvallisen ilmapiirin niin lapsille kuin aikuisillekin (Stjernqvist 2006b, 77). Lapsen on hyvä kokea pettymyksiä pienissä erissä ja vähän kerrallaan. Samalla lapsi luottaa siihen, että hän saa apua tarvittaessa. Usein van-

hemmat pelkäävät määrätietoisuudesta olevan haittaa lapsen tunne-elämän kehitykselle. Lisäksi määrätietoisuuden pelätään aiheuttavan lapsessa suuria raivokohtauksia. Ilman vanhempien määrätietoisuutta lapsesta saattaa kuitenkin kasvaa ihminen, joka on kaikkien tyytymätön. (Sinkkonen 2009, 71, 77–78.)

Joskus perheen arki voi kuitenkin olla niin rutiininomaista, että muutos parempaan arkeen voi olla haasteellista. Arjen rutiinien muutoksissa tarvitaan uusia rutiineja, ja on tärkeää löytää yhteinen ymmärrys siitä, mitä arkeen kuuluu. Jokaisella perheellä on arkeen liittyviä ongelmia ja pulmia. (Järvinen ym. 2012, 114–116.) Koko yhteiskunnan toiminnan ja perheiden arjen ymmärtämiseksi on tärkeää tutkia arkielämää ja siihen liittyvää puhetta. Lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemiseksi on tärkeää havaita perheiden arjen ongelmat ajoissa. (Raijas & Sailio 2012, 328.)

Perhe-elämä jaetaan monessa perheessä työaikaan, vapaa-aikaan, omaan aikaan ja lastenhoidolliseen aikaan. Neuvottelevamman kasvatuskulttuurin myötä arjessa näkyy huomattavan paljon neuvottelutilanteita ja esimerkiksi vanhemmat ja lapset keskustelevat yhdessä vanhemmuuden tehtävistä ja arjen ajankäytöstä. (Järvinen ym. 2012, 40; Rönkä, Malinen & Lämsä 2009, 17; Kekkonen 2004, 25.) Vanhemmilla ja lapsilla on paljon keskenään yhteisiä asioita jaettavaan, ja vuorovaikutus lapsen ja vanhemman välillä on tärkeää. Kuitenkin tärkeää on myös se, että erikseen on olemassa aikuisten asioita ja lasten asioita. (Kalliala 2008, 38.)

Enemmistö lapsiperheiden vanhemmista on ansiotyössä, joten työn ja perheen yhteensovittaminen voi olla haaste lapsiperheiden arjessa. Vanhempien voimat ja aika jakautuvat palkalliseen työhön sekä palkattomaan lastenhoito- ja kotitöihin. (Lammi-Taskula & Salmi 2009, 38.) Työelämän lisääntyvät vaatimukset, epävarmuus toimeentulosta sekä yhteiskunnan jatkuva muutostila aiheuttavat vanhemmissa väsymystä ja voimien ehtymistä, mutta ne vaikuttavat myös lasten elämään esimerkiksi käyttäytymiseen ja terveyteen liittyvinä ongelmina tai haasteina. Lisäksi perheen yhteisen ajan vähäisyys mietityttää varsinkin alle kouluikäisten lasten vanhempia. (Törrönen 2012, 23; Salmi 2001, 54.)

Pikkulapsiperheiden vanhemmat elävät elämänvaihetta, jossa toimitaan monessa eri roolissa monella eri elämänaalueella (Rönkä, Malinen, Sevón, Kinnunen, Poikonen &

Lämsä 2009, 274). Arjen haasteellisimpia hetkiä ovat vanhempien mielestä kiireisyys, aikataulujen yhteensovittaminen, siirtymätilanteet sekä väsymys. Jokaisella perheenjäsenellä on omat tarpeensa ja elämänrytinsä, jonka vuoksi esimerkiksi yhteisistä aikatauluista neuvoteltaessa ja niitä yhteensovitettavissa saattaa tulla erimielisyyksiä. Työt, harrastukset sekä arjen kotityöt vaikeuttavat arkea, mutta vastapainona näille arkea hankaloittaville asioille toimivat voimauttavat ja kiireettömät hetket yhdessä perheen kesken. (Rönkä ym. 2009, 15–16.) Koska lapsi on pitkän aikaa riippuvainen vanhempien hoivasta, itsesäätelyn kehittymisen myötä riittävän pitkä huolenpito on tärkeää. Lapsen kannalta parasta laatuaikaa on kiireetön, rauhallinen yhdessäolo vanhempien kanssa. Näin lapsi kokee, että on arvokas vanhemmilleen sellaisenaan. Turvallinen ja kiireetön kasvuympäristö sekä erilaiset kokemukset yhdessä vanhempien kanssa antavat edellytykset kasvaa tasapainoiseksi aikuiseksi. (Aalto-Setälä 2005, 4.)

2.2 Lapsiperheiden tukeminen

Perheistä huolehtiminen on yksi suomalaisen yhteiskunnan perustehtävistä ja sitä on toteutettu perustellusti monin eri tavoin ja toimintamuodoin eri aikakausina. 1930-luvulla käynnistyi Suomessa Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämänä kodinhoitajatoiminta, jonka tehtävänä oli antaa konkreettista apua lapsiperheille esimerkiksi auttaen ja opastaen perhettä lastenhoidossa. Vuonna 1951 kodinhoitotoiminta virallistui, sillä laki kunnallisista kodinhoitajista tuli voimaan. Vuonna 1966 tuli voimaan laki kunnallisesta kodinhoitoavusta, jonka mukaan kodinhoitoapu on kaikkien saatavilla riippumatta kenenkään taloudellisesta tai sosiaalisesta asemasta. (Järvinen ym. 2012, 46–48.) 1980-luvulta lähtien lapsiperheiden on ollut entistä vaikeampi saada kunnallista kotipalvelua. 1990-luvulla tilanne kriisiytyi niin, että perheet saivat kotipalvelun apua vasta kun tarvetta olisi ollut jo lastensuojelun tuelle. (Bardy 2001b, 68.) 1990-luvulla supistettiin muitakin lapsiperheiden peruspalveluita. Laman jälkeen erityispalveluiden kysyntä lähti kasvuun. 1990-luvun lama aiheutti perheille monenlaisia vaikeuksia muun muassa vanhempien työttömyyden ja palveluiden leikkausten myötä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2009.)

Lasten ja vanhempien tuen muotoja ovat terveyttä ja hyvinvointia edistävät palvelut sekä ongelmia korjaavat ja ennaltaehkäisevät palvelut. Edistävät ja ehkäisevät palvelut

tarjoavat tukea, jotka kohdistuvat perheen arjen tukemiseen, yhteisöllisyyden vahvistamiseen, universaaliin ikäryhmille tarjottavaan tukeen ja erityiseen kohdennettuun tukeen. Kaikille palveluille yhteistä on se, että niiden tavoitteena on edistää lasten suotuisaa kasvua ja kehitystä sekä lasten ja perheiden hyvinvointia, terveyttä ja voimavarojen vahvistumista. Palveluja ja niiden toimintaa ohjaavia keskeisiä periaatteita ovat perheiden osallisuuden vahvistaminen. Perheellä tulee olla oikeus tulla kuulluksi ja osallistua arkeensa. Tuen tarpeen varhainen tunnistaminen ja tuen oikea-aikainen ajoittaminen ovat myös lasten ja perheiden palveluiden tavoitteita. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011.) Vanhemmilla on velvollisuus turvata lapselle tasapainoinen kasvu ja kehitys sekä heillä on ensisijainen vastuu ja velvollisuus huolehtia lapsen hyvinvoinnista. Lasten ja perheiden kanssa työskentelevä työntekijä on velvollinen tarjoamaan riittävän varhain tarpeellista tukea perheelle. (Lastensuojelulaki 2007a.)

Ehkäisevä lastensuojelutyö on perheiden kanssa tehtävää työtä joka tukee, edistää ja turvaa lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia (Lastensuojelulaki 2007b). Ennaltaehkäisevät palvelut keskittyvät matalamman riskin perheisiin tukemalla heitä vanhemmuudessaan lisäämällä ymmärrystä lapsen kehityksestä ja edistämään osaamista lapsen kasvatuksessa (Waldfogel 2009, 195). Ehkäisevää lastensuojelutyötä ovat esimerkiksi äitiys- ja lastenneuvolassa, opetuksessa, päivähoidossa ja muussa sosiaali- ja terveyspalveluissa annettava tuki ja erityinen tuki. (Lastensuojelulaki 2007b.) Ennaltaehkäisevän lastensuojelun toimintamuotoihin kuuluu ennaltaehkäisevä perhetyö, jota voidaan tehdä jonkun muun lapsiperheille tarkoitetun peruspalvelun kuten päivähoidon tai kotipalvelun yhteydessä. Perheellä ei tarvitse olla lastensuojelun asiakkuutta saadakseen ennaltaehkäisevää perhetyötä. Myös avoimet varhaiskasvatuspalvelut, erilaiset vanhempain- ja vertaisryhmätoiminnot ja loma- tai leiritoiminnot ovat ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä. (Lastensuojelun käsikirja 2012b.)

Suomen sosiaali- ja terveydenhuollossa järjestöt toimivat merkittävässä rooleissa ja ne voidaan jakaa kolmeen päätehtävään, joita ovat kansalaisvaikuttaminen, vapaaehtoistyön tekeminen ja palveluntuottajana oleminen. Palveluntuottajajärjestöjen tehtävänä on palkatun henkilöstön toimesta tuottaa palveluja, jotka ovat voittoa tavoittelemattomia. Suurimmalla osalla Suomessa toimivista suurista järjestöistä tekee työtä kaikella kolmella osa-alueella. Järjestöt ovat hyvässä osassa perhetyön toimijoina, sillä ne pystyvät nopeasti kehittämään toimintaansa muuttuvan palveluntarpeen mukaan. Kunnat rahoit-

tavat osan järjestöjen toiminnasta ostopalveluna ja osa rahoituksesta tulee Raha-automaattiyhdistykseltä. Suomessa kehitetään palveluja erityisesti kehittämishankkeiden avulla. Kehittämishankkeessa on kyse erityisiin tavoitteisiin perustuvasta toiminnasta. Tavoitteisiin pyritään pääsemään jollakin uudella, kokeilevalla ja kehittäväällä tavalla. (Järvinen ym. 2012, 65–66.)

Suomessa vertaistuki vakiintui toimintamuotona sosiaali- ja terveysalalla 1990-luvun puolivälissä. (Hyväri 2005, 214.) Vertaisryhmien ja verkostojen lukumäärä Suomessa on lisääntynyt viimeisen kymmenen vuoden aikana sosiaali- ja terveysalalla, koska ihmisillä on tarve jakaa kokemuksiaan ja saada tietoa sellaisilta ihmisiltä, jotka ovat samankaltaisessa elämäntilanteessa (Nylund 2005, 195). Vertaisryhmätoimintaa voidaan järjestää avoimina ryhminä ehkäisevänä toimintana ja avohuollon tukitoimena. Kuntien sosiaalityö ja päivähoido ovat pääasiassa järjestäneet vertaisryhmätoimintaa, mutta myös järjestöt ovat ylläpitäneet monipuolista perheryhmätoimintaa. Toiminnalle on lukuisia eri muotoja. Sitä voidaan järjestää esimerkiksi vanhempainryhmätoimintana, avoimena päiväkotitoimintana tai perhekerhoina. Vertaisryhmätoiminnan muotoja on paljon, mutta yhteistä kaikille niille on vertaistuen saaminen ja vanhemman omien voimavarojen vahvistuminen. Vertaisryhmätoiminnassa ryhmään osallistuvilla on mahdollisuus käsitellä ongelmia ja saada elämäntilanteeseensa uutta näkökulmaa. Tärkeää on, että ryhmään osallistuvalla tulee tunne, ettei ole ongelmansa kanssa yksin. Toiminta on vastuuroista, sillä samalla kun itse saa tukea, antaa sitä myös muille. Sosiaalinen tuki vanhemmuudessa on merkityksellistä, sillä monien perheiden tukiverkostot voivat olla heikot. (Lastensuojelun käsikirja 2012a.)

Vaikka yhteiskunnan on todettu muuttuneen lapsiperheiden kannalta huonommaksi, vanhemmat pitävät yhteiskuntaa hyvänä paikkana kasvattaa lasta ja olla perheellinen. Vanhemmat kokevat vastuukseen sen, että heidän perheensä elämä olisi mahdollisimman hyvää ja turvallista yhteiskunnassamme. (Laakkonen 2010, 76–78.)

3 VANHEMPANA VARHAISKASVATUSIKÄISELLE LAPSELLE

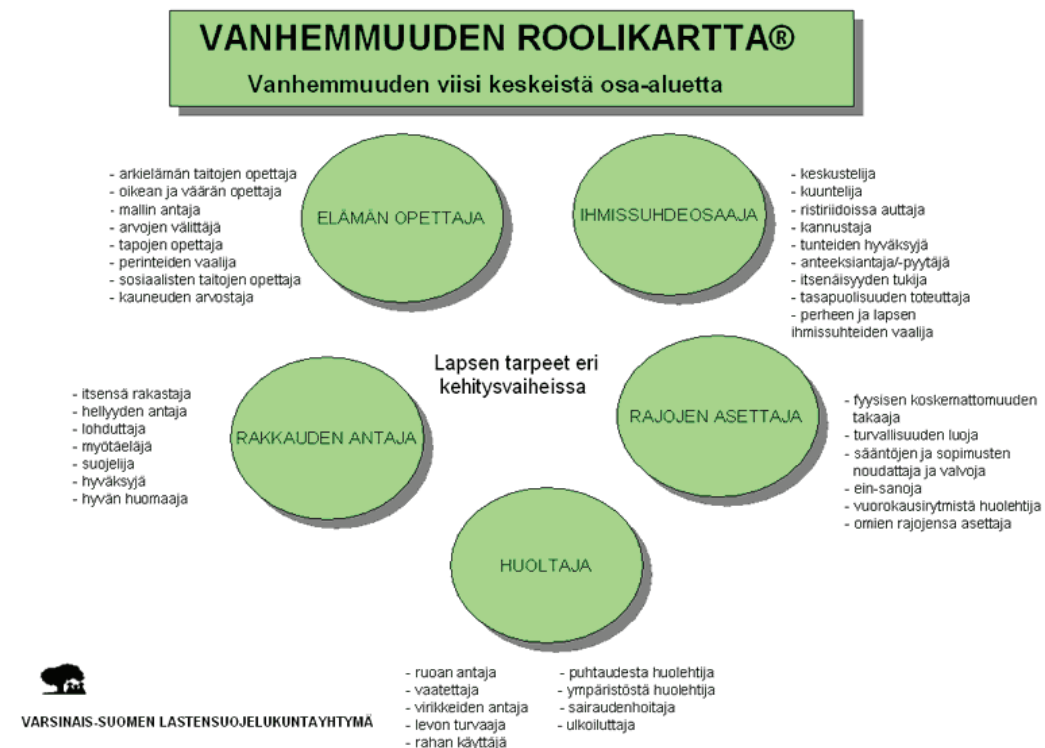
Vanhemmuus ilmenee tavallisessa arjessa, siinä ympäristössä, jossa perhe elää (Matinlompola 2007, 106). Vanhemman ja lapsen välinen ihmissuhde on ainutlaatuinen ihmisen elämässä, vaikka se muuttuu lapsen kasvaessa (Määttä 2007, 222). Vanhemmuus on pysyvä, muuttuva ja koko elämän kestävä rooli ja tehtävä (Järvinen ym. 2012, 124–125; Määttä 2007, 222). Lapsen persoonallisuus muovautuu siitä, miten vanhemmat ymmärtävät ja ottavat vastaan lapsen. Vanhempien ja lapsen vuorovaikutuksessa ovat läsnä vanhempien elämänhistoria, asenteet ja odotukset. Lapsen voidaan sanoa elävän erilaisen suhteiden ympäröimänä perheessään, ja jokainen suhde säätelee hänen kehitystään. (Aalto-Setälä 2005, 4.)

Vanhemmuuteen vaikuttavia asioita ovat parisuhteen laatu, elämäntilanne ja elämänkaaren vaihe (Järvinen ym. 2012, 124). Emotionaalinen tuki lähiverkostolta ja hyvä vuorovaikutus kumppanin kanssa tukevat parisuhdetta. Ystävien ja sukulaisten tuella on tärkeä vaikutus vanhemmuuteen, ja avoin suhde puolison kanssa auttaa selviämään erilaisista vastoinkäymisistä. (Leinonen 2004, 81–82.) Myös omat lapsuuden kokemukset ja suhde omiin vanhempiin vaikuttavat siihen, millainen vanhempi ihmisestä kasvaa (Järvinen ym. 2012, 124–125). Vanhemmaksi tuleminen voi muuttaa täysin suhteet omiin vanhempiin. Tuleva vanhempi voi esimerkiksi alkaa ymmärtää omia vanhempiaan paremmin tai tulevalle vanhemmalle voi tulla tarve jakaa omien vanhempiensa kanssa vanhemmuuteen liittyviä asioita. (Rönkkö & Rytönen 2010, 124.)

Vanhemmuus syntyy lapsen ja vanhemman tai vanhempien keskinäisessä jatkuvassa, molemmin puoleisessa vuorovaikutuksessa. Vanhemmuuteen kasvetaan arkielämän kokemusten myötä, ja vanhemmuutta kasvattava tekijä on myös vanhemmuuden jakaminen toisen vanhemman kanssa. Vanhemmuus on sidoksissa lapsen tarpeisiin, sillä se on tapa olla emotionaalisesti ja fyysisesti läsnä lapsen elämässä. Vanhemmuus on myös sitä, että oppii tuntemaan lapsensa, hänen tarpeensa, viestinsä ja tunteensa. Vanhemman tehtävänä on vastata lapsen tarpeisiin ja tunteisiin, auttaa lasta tunnistamaan omia tunteitaan sekä säätelemään niitä. (Rönkkö & Rytönen 2010, 124.)

Taloudellinen, juridinen, biologinen, psykologinen ja käytännöllinen vanhemmuus ovat vanhemmuuden eri osa-alueita. Vanhemmuudessa on myös eri vastuualueita. Vastuualueita ovat elämänehtojen turvaaminen, eli lapsen fyysisen ja psyykkisen kehityksen tukeminen, maailmaan orientoituminen, eli lapsen kasvatus niin kulttuurisesti, yhteiskunnallisesti ja sosiaalisesti sekä olemisen mysteeriiin vastaaminen, eli vanhempi auttaa lasta muodostamaan maailmankuvansa ja elämäntapansa. Vanhemman rooliin kuuluu olla huoltaja, rajojen ja rakkauden antaja sekä lapsen tuki ja turva elämän eri vaiheissa. (Järvinen ym. 2012, 124–125.)

Jacob Levy Morenon rooliteoriaan perustuvan ja Varsinais-Suomen Lastensuojelun kuntayhtymän kehittämän vanhemmuuden roolikartan avulla tarkastellaan ihmisten keskinäisiä roolisuhteita ja ihmisen sisäisiä roolisuhteita. Roolikartan mukaan vanhemmuus jaetaan viiteen eri rooliin, jotka kulkevat sukupolvelta toiselle. Rooleissa voi kehittyä jatkuvasti ja jokainen rooli on merkityksellinen lapsen kannalta. On kuitenkin hyvin yksilöllistä, miten jokainen vanhempi omaa vanhemmuuttaan toteuttaa. (Kekkonen 2004, 33.)

KUVIO 1. Vanhemmuuden roolikartta (Lastensuojelun käsikirja 2012c.)

Vanhemmat refleктоivat omaa vanhemmuuttaan jatkuvasti perinteisten vanhemmuuden uskomusten, median välittämien mallien ja sosiologisten sekä psykologisten asiantuntijatiiedon pohjalta (Järvinen ym. 2012, 40). Vanhempien kokemusten mukaan nykyaikainen vanhemmuus luo mahdollisuuden monenlaisten virikkeiden tarjoamisen lapsille, mutta nykyinen yhteiskunta asettaa myös monenlaisia odotuksia vanhemmille. Nykypäiväinen vanhemmuus mahdollistaa monenlaisia asioita, mutta se luo myös haasteita ja odotuksia vanhempia kohtaan. Nykyajan lapsuudesta kannetaan huolta sillä uhkakuvat ja vaarat ovat usein esillä. Lapsen menemisistä ja tekemisistä koetaan vastuuta enemmän kuin ennen. (Laakkonen 2010, 75.)

Vanhemmuudessa kasvaa ja kehittyy koko elämän ajan eikä täydellistä vanhemmuutta ole olemassa, sillä jokaisella vanhemmalla on omat vahvuutensa ja haasteensa sekä käsityksensä hyvästä vanhemmuudesta (Järvinen ym. 2012, 125; Sinkkonen 2009, 12–14). Hyvän kasvattajan tärkeä taito on iloita elämästä, sillä tehokkuusvaatimusten ja epävarmuuden keskellä on tärkeää löytää positiivisia asioita elämästä (Määttä 2007, 235).

Oma aika ja parisuhde voivat joutua koetukselle, kun työelämä ja vanhemmuus vievät suurimman osan ajasta (Rönkkö & Rytönen 2010, 126; Laakkonen 2010, 75). Parisuhde muuttuu lasten tulon myötä, sillä lapsi tarvitsee hoivaa, huomiota ja aikaa (Curman 2005, 207). Pikkulapsiperhevaihe onkin yksi haastavimmista vaiheista parisuhteessa (Rönkä, Malinen, Sevón, Kinnunen, Poikonen & Lämsä 2009, 277). Lapsen hoivan ja huolenpidon lisäksi täytyy muistaa, että parisuhde on koko perheen perusta, jonka vuoksi siitä pitää huolehtia. Keskustelun tärkeyttä ei tule unohtaa, sillä kumppanille täytyy pystyä kertomaan, miltä todella tuntuu. Ristiriidoilta ei ihmissuhteissa voi välttyä. Ristiriidat ovat tilanteita, joiden kautta voi oppia jotakin ja siten kehittyä ihmisenä. (Curman 2005, 207.)

Varsinkin vauvaperheissä vanhemman tulee olla koko ajan saatavilla lapselleen, jonka takia oma aika voi olla olematonta. Lapsen synnyttyä vanhempi ei välttämättä koe tarvitsevansa omaa aikaa, mutta lapsen kasvaessa vanhemmaksi, vanhempi voi alkaa kaivata sitä elämää mikä oli ennen lasta. Vanhempien yhteiselle ajalle luodaan uusia muotoja. Vanhemmat suunnittelevat kahdenkeskistä tekemistä, mikä tekee siitä laatuaikaa mitä molemmat odottavat. Oman puolison huomioiminen on virkistävää puolin ja toisin. Kahdenkeskisen ajan tarve vaihtelee parisuhteesta riippuen. Oman ajan toteutus on jo-

kaiselle yksilöllistä riippuen siitä minkä kokee mielekkääksi ja itselle voimauttavaksi. (Ervast i.a.)

Työllä on koettu olevan suurin vaikutus vanhemmuuteen ja vanhempana toimimiseen. Vanhempien arki on laadultaan kiireistä ja työntäyteistä ja omaan vapaa-aikaa ei ole paljon. Työn ja perheen yhteensovittaminen vaatii monenlaisia uhrauksia. Työ nähdään silti myös mahdollistajana ja rajoittajana. (Laakkonen 2010, 75.) Kiireen keskellä olisi tärkeää, että vanhemmille järjestyisi paikka ja aikaa purkaa väsymystä, stressiä, tyytymättömyyttä, pelkoja ja toiveita (Rönkkö & Rytönen 2010, 126). Jatkuvaa kiirettä kokee 30 prosenttia pienten lasten vanhemmista, kun kymmenen vuotta sitten luku oli lähes 10 prosenttia suurempi. Pienten lasten vanhempien kiireellisyys on siis vähentynyt kymmenen vuoden aikana. Pienten lasten vanhemmista muita kiireisimpiä ovat yksinhuoltajat, mutta tilanne helpottuu lasten tullessa kouluikänsä. Myös työajan pituus ja tulotaso vaikuttavat kiireellisyyteen. Pienituloiset vanhemmat kokevat jatkuvaa kiirettä muita useammin. (Väestöliitto 2012.)

Vanhemmuus muuttuu lapsen kehityksen myötä, jolloin vanhemman tulee oppia sietämään ja ottamaan vastaan lapsen niin kielteisiä kuin myönteisiä tuntemuksia. Riittävän hyvän vanhemman ominaisuuksia ovat myös psyykkinen tasapaino ja kyky sitoutua ja pitää yllä pitkäaikaisia ja kestäviä ihmissuhteita. Omien tarpeiden ja toiveiden erottaminen lapsen tarpeista ja toiveista sekä kyky asettautua lapsen asemaan ovat riittävän hyvän vanhemman ominaisuuksia. Vanhemman tulisi osata olla johdonmukainen ja selkeä kasvatuksessa sekä kyetä asettamaan turvalliset rajat lapselle. (Marttunen 2005, 5.) Rajojen asettaminen vaatii uskallusta, mutta myös herkkyyttä lapsen tarpeiden huomioimiselle. Aikuisen tulee osata ja uskaltaa käsitellä ja hyväksyä omia tunteitaan, myös negatiivisia, jotta rajojen asettaminen onnistuu. Esimerkiksi aikuisen omaa kiukkua tulee käsitellä, sillä myös aikuinen saa olla kiukkuinen. Jos negatiiviset tunteet kielletään, ne voivat kasaantua ihmisen sisälle tiedostamatta. Jos tilanteita ei käsittele vaan sulkee tunteensa sisäänsä, oma käyttäytyminen voi muuttua hetkellisesti hallitsemattomaksi. (Niemelä 2001, 12–14.)

Kaikki vanhemmat kokevat joskus epävarmuutta vanhemmuudestaan, jolloin kaivataan tukea vanhemmuuteen (Järvinen ym. 2012, 127). Perheiden tuen ja avun saaminen voi olla vaikeaa juuri vanhempien näkökulmasta, sillä vanhemmat voivat arastella palvelui-

den hakemista jos siitä ei ole aiempaa kokemusta. Palvelujärjestelmän hahmottaminen voi olla haaste, sillä vanhemmat eivät välttämättä tiedä minne ottaa yhteyttä. (Järvinen ym. 2012, 40.)

Vanhemmuuden tukemisessa on tärkeää, että vanhempi oppii ymmärtämään omat vahvuutensa ja voimavaransa. Omien puutteiden ja ongelmien tiedostaminen on yhtä tärkeää, sillä silloin ratkaisuja voidaan etsiä yhdessä. Sosiaaliset verkostot ovat tärkeä voimavara perheen arjessa, sillä läheiset ihmiset tukevat vaikeissa tilanteissa. (Järvinen ym. 2012, 127.) Vanhempien voimat voivat elämän haasteiden myötä ehtyä, jolloin perheen tukiverkostolla, kuten isovanhemmilla tai päiväkodin turvallisuudella on tärkeä tehtävä tukea lapsen kasvua ja kehitystä. (Marttunen 2005, 5.) Vanhemmuuden tukemisen tulisi lähteä lapsen näkökulmasta ja lapsen tarpeista käsin. Lapsen kasvuun vaikuttavat olennaisesti vanhemman käsitykset ja näkemykset lapsestaan. (Järvinen ym. 2012, 127.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata kokemuksia vanhempainilloista, vanhemmuuden haasteita sekä tuen ja palveluiden tarpeita.

Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa nykypäivän vanhemmuudesta sekä kehittää Vanhempien Akatemia -hankkeen toimintaa.

Tutkimuskysymyksemme olemme laatineet opinnäytetyömme tarkoituksen ja tavoitteen kautta.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Millaisia kokemuksia Vanhempien Akatemia -hankkeen vanhempainillat olivat osallistuneiden vanhempien mielestä?
2. Millaisia vanhemmuuden haasteita varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmilla on?
3. Millaisia palveluita varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmat kaipaavat arkensa tukemiseen?

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyö on pääosin laadullinen tutkimus, mutta se sisältää piirteitä määrällisestä tutkimuksesta, sillä aineisto analysoitiin käyttäen niin laadullisen kuin määrällisen tutkimuksen menetelmiä. Määrällinen osuus opinnäytetyössä ilmenee vastaajien taustatietojen analysoinnissa, sillä ne haluttiin selvittää toiminnan kehittämisen ja suuntaamisen vuoksi.

5.1 Vanhempien Akatemia -hanke ja vanhempainillat keväällä 2013

Vanhempien Akatemia on Nuorten Ystävät ry:n alainen Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama hanke, jonka keskeisenä tarkoituksena on tukea vanhemmuutta tarjoamalla konkreettisia työkaluja ja tietoa koskien vanhempien ja perheiden kasvatuskysymyksiä. Vanhempien Akatemia on luomassa Oulun seudulle pysyvää vanhemmuutta tukevaa, verkostopohjaista työskentelytavan mallia, joka pohjautuu tutkittuun tietoon. (Vanhempien Akatemia i.a.a.)

Hankkeen tavoitteena on myös edistää jaettua kasvatusvastuuta ja yhteisöllisyyttä tutustumalla lasten ja nuorten vanhempia toisiinsa. Erilaisten kasvatusyhteisöjen vuorovaikutuksen ja yhdessä toimimisen edistäminen on Vanhempien Akatemia -hankkeen tärkeä tavoite. Koko hankkeen toiminnalla ja vanhemmuutta tukemalla halutaan lisätä perheiden hyvinvointia. Hankkeen toiminta on suunnattu vanhemmille, perheille ja kasvatustieteen ammattilaisille Oulun alueella. (Vanhempien Akatemia i.a.b.)

Keväällä 2013 Vanhempien Akatemia -hanke järjesti varhaiskasvatustieteen lasten vanhemmille vanhempainiltoja, jotka käsitelivät erilaisia pienten lasten perheiden elämään liittyviä asioita. Tilaisuudet olivat maksuttomia ja avoimia kaikille. Tilaisuuksien luennoitsijat olivat Oulun yliopiston kasvatustieteiden opiskelijoita, joilla oli aiempaa työkokemusta lapsi- ja perhetyöstä. Vanhempainiltoja oli mainostettu muun muassa eri päiväkodeissa, hankkeen nettisivuilla ja Facebookissa.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin neljään vanhempainiltaan osallistuneilta vanhemmilta. Vanhempainillat käsittelivät varhaiskasvatusikäisten lasten perheiden arkeen, vanhemmuuteen ja kasvatukseen liittyviä asioita. Tilaisuuksien tavoitteena oli tarjota vanhemmille ajankohtaista tietoa kasvatuksesta sekä tukea ja vahvistaa vanhemmuutta pienten lasten kasvatustehtävässä. Tilaisuudet olivat ilmaisia ja niihin olivat kaikki tervetulleita. Ensimmäisen vanhempainillan teemana oli ”Iloa vanhemmuuteen – Myönteinen vuorovaikutus pikkulapsiperheessä”. Ensimmäisen illan käsiteltäviä aiheita olivat lapsen ja vanhemman vuorovaikutus ja sen taustatekijät, vuorovaikutuksen vahvistamisen keinot sekä vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen. Toisen vanhempainillan käsiteltävinä aiheina olivat rajat ja vanhempien rooli niiden asettamisessa. Vanhempainilta oli nimetty osuvasti ”Pumpulista ei voi ponnistaa”. Kolmas ilta käsiteli alle 3-vuotiaan lapsen vanhempana oloa ja illan aiheita olivat lapsen tärkeät ihmissuhteet ja niiden kehittyminen, uhmaikä ja lapsen leikki. Neljäs vanhempainilta käsitteli laajemmin pienen lapsen kiukkoa ja siihen liittyviä asioita, kuten temperamenttia ja psyykkistä kehitystä. Lisäksi jaettiin toimiviksi koettuja neuvoja kiukkutilanteita helpottamaan.

Kaikki neljä iltaa etenivät samalla tavalla. Luennoitsijat jakoivat teoriatietoa vuoropuhelussa osallistujien kanssa ja keskustelulle jätettiin runsaasti aikaa, jotta vanhemmat saivat jakaa omia kokemuksiaan käsiteltävästä aiheesta. Tilaisuuden jälkeen jaettiin materiaalia lapsen kasvusta ja kehityksestä, vanhemmuudesta ja perhe-elämästä.

5.2.Laadullinen lähestymistapa

Opinnäytetyön aineisto koostuu ihmisten kokemuksista, ajatuksista ja tunteista. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtia on kuvata ja tutkia inhimillistä vuorovaikutusta erilaisissa muodoissa (Kylmä & Juvakka 147; Vilkka 2005, 97.) Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata todellista elämää kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 152). Opinnäytetyössä pyrittiin saamaan vanhemmilta kokonaisvaltaista tietoa heidän vanhemmuudestaan. Laadullisen lähestymistavan avulla saadaan tarkoituksen mukaista tietoa siitä, millaiseksi vanhemmat kokivat vanhemmuutta tukevan toiminnan. Laadullisen tutkimuksen tarkoitus on ensisijaisesti löytää ja paljastaa tosiasioita eikä niinkään todentaa jo olemassa olevia totuuksia. Laadullisessa tutkimuksessa teoreettinen

edustettavuus on tärkeämpää kuin määrällinen edustettavuus. Kohdejoukko valitaan tarkoituksella eikä satunnaisesti. Lisäksi laadullisessa tutkimuksessa tapaukset ajatellaan ainutlaatuisiksi. (Hirsjärvi ym. 1997, 150–152; Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86; Vilkka 2005, 98.) Opinnäytetyön kohdejoukkona ovat vanhempainiltoihin osallistuvat vanhemmat. Jokaisen vanhemman oma kokemus on erityisen tärkeä, sillä jokaisen vanhemman subjektiivinen kokemus on osa ilmiöstä muodostuvaa kokonaiskuvaa. Laadullisessa tutkimuksessa korostetaan erityisesti subjektiivisuuden näkökulmaa, jolloin objektiivisuudelle ei anneta suurta arvoa (Tuomi, Sarajärvi 2009, 166). Laadullisessa tutkimuksessa on kyse siitä, miten ihmisten ainutlaatuisista kokemuksista muodostuu jostain yleistettävää. Teeman yleinen tärkeys ihmiselämässä tarkoittaa sitä, että teema on jollain tavalla koskettava. (Moilanen & Rähä 2011, 65.)

5.3 Aineiston keruu

Kyselytutkimuksen avulla voidaan kerätä laaja aineisto, kun kyselyn avulla voidaan kysyä useita asioita monilta ihmisiltä. Kyselytutkimus säästää myös tutkijan aikaa ja vaivaa. Kyselytutkimuksella on myös heikkouksia, joita tutkijan tulee arvioida oman tutkimuksen tavoitteen ja tarkoituksen mukaisesti. (Hirsjärvi ym. 1997, 195.) Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmäksi valittiin kyselylomaketutkimus, sillä kohderyhmä oli laaja. Tunnistimme kohderyhmän elämäntilanteen, joten halusimme tehdä kyselylomaketutkimukseen osallistumisen mahdollisimman helpoksi ja nopeaksi. Opinnäytetyöhön haluttiin saada mahdollisimman monen vanhemman kokemus vanhempainilloista, joten kyselylomaketutkimus oli sopiva valinta.

Tutkimuskysymykset mietitään tutkimusongelmien ja tutkimuksen tavoitteiden mukaisesti. Kyselylomakkeen kysymykset tulee muotoilla huolella, koska kysymykset toimivat tutkimuksen onnistumisen perustana. Tulokset vääristyvät vastaajan tulkitessa jonkin kysymyksen eri tavalla kuin tutkija on sen tarkoittanut. Kysymykset eivät saa olla johdattelevia. (Aaltola & Valli 2007, 102–103.) Hyvän kyselylomakkeen tunnuspiirteitä ovat vastausohjeiden selkeys ja yksiselitteisyys, houkuttelevan näköinen ulkonäkö, kysymysten eteneminen loogisesti, kysymysten selkeä ryhmittely esimerkiksi otsikoin ja lomakkeen sopiva pituus; lomake ei saa olla liian pitkä. On tärkeää, että lomake on testattu, eli sillä on tehty testihaastattelu. Lomakkeen tulee motivoida vastaamaan, sillä

vastaajan tulee tuntea, että vastaaminen on tärkeää. Lomakkeen alussa on hyvä olla helppoja kysymyksiä, jotta vastaaja ei jätä lomakkeen täyttämistä kesken. (Heikkilä 2008, 47–49.) Kyselylomake tehtiin huolellisesti ja siihen käytettiin paljon aikaa. Kyselylomake testattiin opettajilla, työelämän edustajilla, opponijilla ja opinnäytetyön tekijöiden läheisillä. Näin varmistettiin vastausten ymmärrettävyys sekä kysymysten vastaavuus tutkimustehtävään.

Tietokoneella internetin välityksellä tehdään nykyisin paljon kyselyitä. Verkkokyselyissä yhtenä etuna on taloudellisuus. Lisäksi sähköisen vastauksen saa käännettyä kätevästi suoraan tutkijan käyttöön tiedostoksi. Näin ollen niin sanottuja lyöntivirheitä ei tule, koska aineistoa ei tarvitse syöttää tietokoneelle. Usein nuoremmat ihmiset ovat halukkaampia vastaamaan kyselyyn esimerkiksi sähköpostin kautta, kuin iäkkäämmät henkilöt. Tämän vuoksi sähköposti- ja www-kyselyiden soveltuvuutta kohderyhmälle täytyy miettiä tarkoin. (Valli 2007, 111.) Opinnäytetyön aineisto kerättiin Webropol-ohjelmaa apuna käyttäen, sillä se sopi kohderyhmän laajuuteen ja tarpeisiin. Internetissä tapahtuvaan Webropol-kyselyyn vastaaminen on nopeaa ja helppoa, mikä sopii yleensä kiireisten vanhempien arkeen. Kyselylomake sisälsi avoimia ja suljettuja kysymyksiä, jotka käsiteltiin analysointivaiheessa eri menetelmin. Kyselylomakkeeseen haluttiin sisällyttää suljettuja ja avoimia kysymyksiä, jotta vastaaminen lomakkeeseen olisi mielekkäämpää.

Opinnäytetyön aineisto kerättiin pyytämällä vanhemmilta vanhempainiltaan ilmoittautumisen yhteydessä sähköpostiosoitteet, joihin hankkeen edustajat lähettivät kyselylomakkeet. Webropol-kyselylomakkeen laatimisen jälkeen ohjelma antoi valmiin linkin kyselyyn, mikä oli helppo liittää sähköpostiin. Vastaaminen tapahtui nimettömänä. Vanhempien henkilöllisyys ilmeni vain, jos he halusivat osallistua arvontaan. Tietosuojan turvaamiseksi vanhempien yhteystiedot hävitettiin välittömästi aineistosta.

5.4 Aineiston analyysi

Opinnäytetyön aineiston avoimet kysymykset analysoitiin aineistonlähtöisellä eli induktiivisella sisällönanalyysillä. Aineistolähtöisen analyysin tarkoituksena on muuttaa aineisto teoreettiseksi kokonaiskuvaksi. Aineiston analyysi tapahtuu pelkästään aineiston

pohjalta, aikaisempi tieto aiheesta ei saa vaikuttaa tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen, joita ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Tutkimusaineiston pelkistämällä tarkoitetaan alkuperäisten ilmaisuiden tiivistämistä sellaiseen muotoon, että ne vastaavat tutkimuksen tarkoitukseen ja tavoitteeseen. Aineistonlähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistellään erilaisia käsitteitä jolloin saadaan vastauksia tutkimuskysymyksiin. Pelkistämisen jälkeen aineisto ryhmitellään eli klusteroidaan, jossa etsitään pelkistetyistä ilmaisuista samankaltaisuuksia ja erilaisuuksia. Samankaltaisuudet ryhmitellään ja nimetään alaluokka. Aineiston abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen tarkoittaa analyysin vaihetta, jossa muodostetaan tutkimuksen kannalta merkittävät teoreettiset käsitteet eli pääluokat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–113; Kylmä & Juvakka 2007, 112–119.) Opinnäytetyön analyysi aloitettiin lukemalla aineisto useaan kertaan läpi. Aineisto jaoteltiin tutkimuskysymysten pohjalta rakennettuihin analyysiyksiköihin värikoodauksen avulla. Analyysi eteni pelkistämällä aineiston alkuperäiset ilmaisut, eli tiivistämällä vanhempien vastaukset helpommin käsiteltävään muotoon. Analyysissä koottiin yhteen pelkistetyt ilmaisut tutkimuskysymyksittäin ja ryhmiteltiin ne samankaltaisuuksien perusteella ryhmiin. Ryhmille nimettiin alaluokat, jonka jälkeen niitä tarkasteltiin ja muodostettiin alaluokkia kuvaavat yläluokat.

Opinnäytetyön aineistosta vastaajien taustatiedot analysoitiin SPSS- ja Webropol-ohjelmilla. Ohjelmien avulla muodostettiin taulukot, joilla parannettiin tekstin ymmärrettävyyttä ja luettavuutta (Hirsjärvi ym. 322).

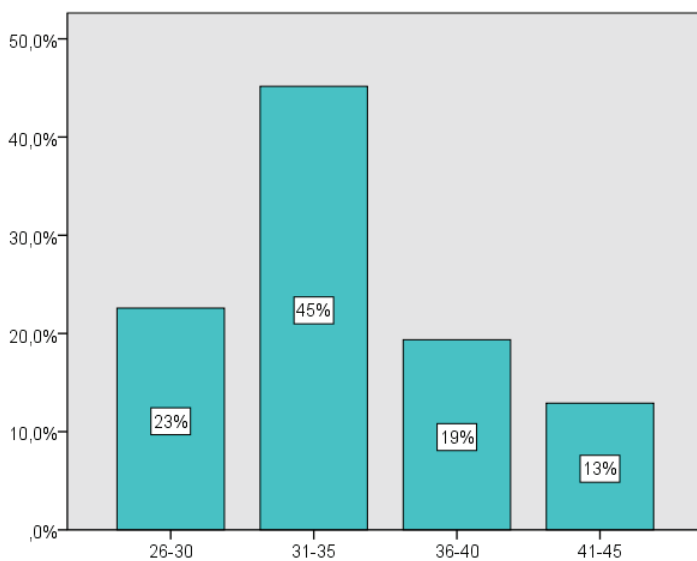
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

6.1 Taustatiedot vastaajista

Kyselylomakkeeseen vastasi 31 vanhempainiltoihin osallistunutta vanhempaa. Vastaajista suurin osa eli 14 vanhempaa oli osallistunut Pienen lapsen kiukku-iltaan, kun taas muissa vanhempainilloissa vastaajien määrä oli neljästä yhdeksään vanhempaa.

31 vastaajasta vain kaksi oli miehiä ja loput naisia. Viisi lapsen molempaa vanhempaa osallistui vanhempainiltaan, kun taas 26 vastaajaa osallistui yksin. Vastaajista 45 prosenttia oli 31–35-vuotiaita.

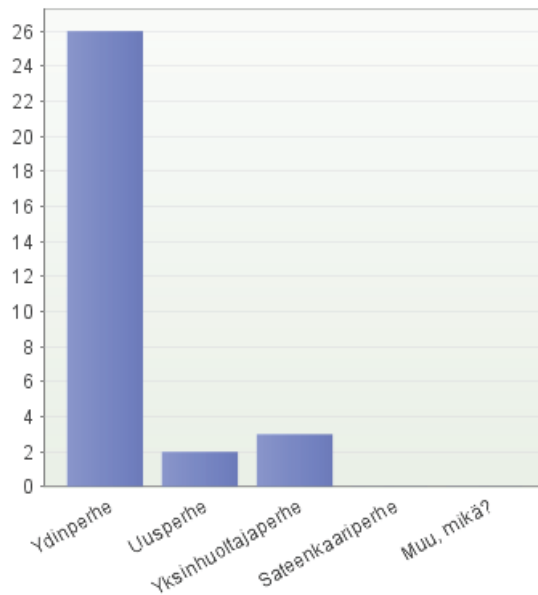
TAULUKKO 1. Vastaajien ikä. (n=31)

Yleisin koulutustausta vastaajien keskuudessa oli alempi korkeakoulututkinto. Vastaajien joukosta vain kaksi vanhempaa oli suorittanut korkeakoulututkintoa alemman tutkinnon ja yhdeksän vastaajaa omasi ylemmän korkeakoulututkinnon.

Vastaajista enemmistöllä oli kaksi tai useampia alle kouluikäisiä lapsia. Perheistä kahdella oli erityistä tukea tarvitseva tai tarvitsevia lapsia. Vastaajien perhemuoto painottui selkeästi ydinperheeseen, sillä vastaajista 26 olivat ydinperheen vanhempia.

TAULUKKO 2. Vastaajien perhetyypit. (n=31)

Vastaajista 14 oli saanut tiedon vanhempainiloista päiväkodilta ja kymmenen sosiaalisen verkoston kautta. Tietoa oli saatu myös esimerkiksi sosiaalisen median ja hankkeen internet-sivujen kautta.

Mielenkiintoinen aihe ja lapsen kasvatuksessa ilmenneet haastavat tilanteet saivat vanhemmat tulemaan paikalle.

6.2 Kokemukset vanhempainiloista pääosin myönteisiä

Kokemukset Vanhempien Akatemia -hankkeen järjestämisestä vanhempainiloista olivat pääosin positiivisia. Moni vanhempi koki, että vanhempainillat olivat vanhemmuutta tukevia ja vahvistavia kokemuksia. Vanhempainillat koettiin motivoivina ja voimauttavina hetkinä.

Mukaantempaava, antoisa, henki hyvä, tärkeitä asioita, sain voimia.

Vastauksista ilmeni, että vanhempainiltojen kaltaiselle toiminnalle on selkeästi tarvetta. Perusteluina vastaajat kertoivat, että ennaltaehkäisy ja varhainen tuki ovat tärkeitä asioita, vaikka varsinaista ongelmaa ei olisikaan. Vastaajien mielestä tiedon ja neuvojen saaminen on aina hyödyllistä.

On hienoa, että vaikeista aiheista puhutaan ja annetaan tukea kasvatustyöhön.

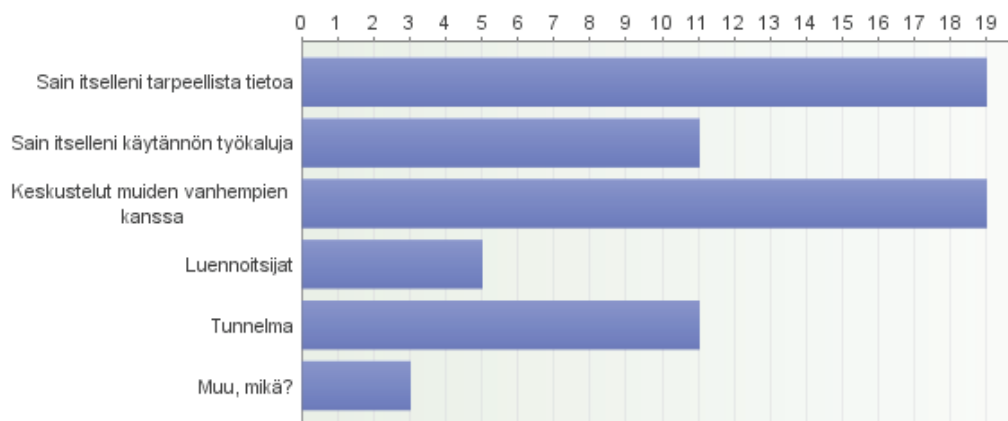
Koska tätähän se elämä on, että kaipaa tukea arkeen.

Vanhemmat saivat vastausten perusteella vanhempainilloista monenlaisia uusia työkaluja kasvatukseen, mitkä liittyivät enimmäkseen perheen yhteisen ajan tärkeyden ymmärtämiseen, lapsen aitoon kuunteluun ja huomioonottamiseen sekä käytännöllisiin neuvoihin kasvatuksessa. Myös vertaistuellalla ja muiden samassa elämäntilanteessa olevien kohtaamisella koetaan olevan voimauttava vaikutus.

Tällaista tietoa ja vertaistukea on harvoin tarjolla.

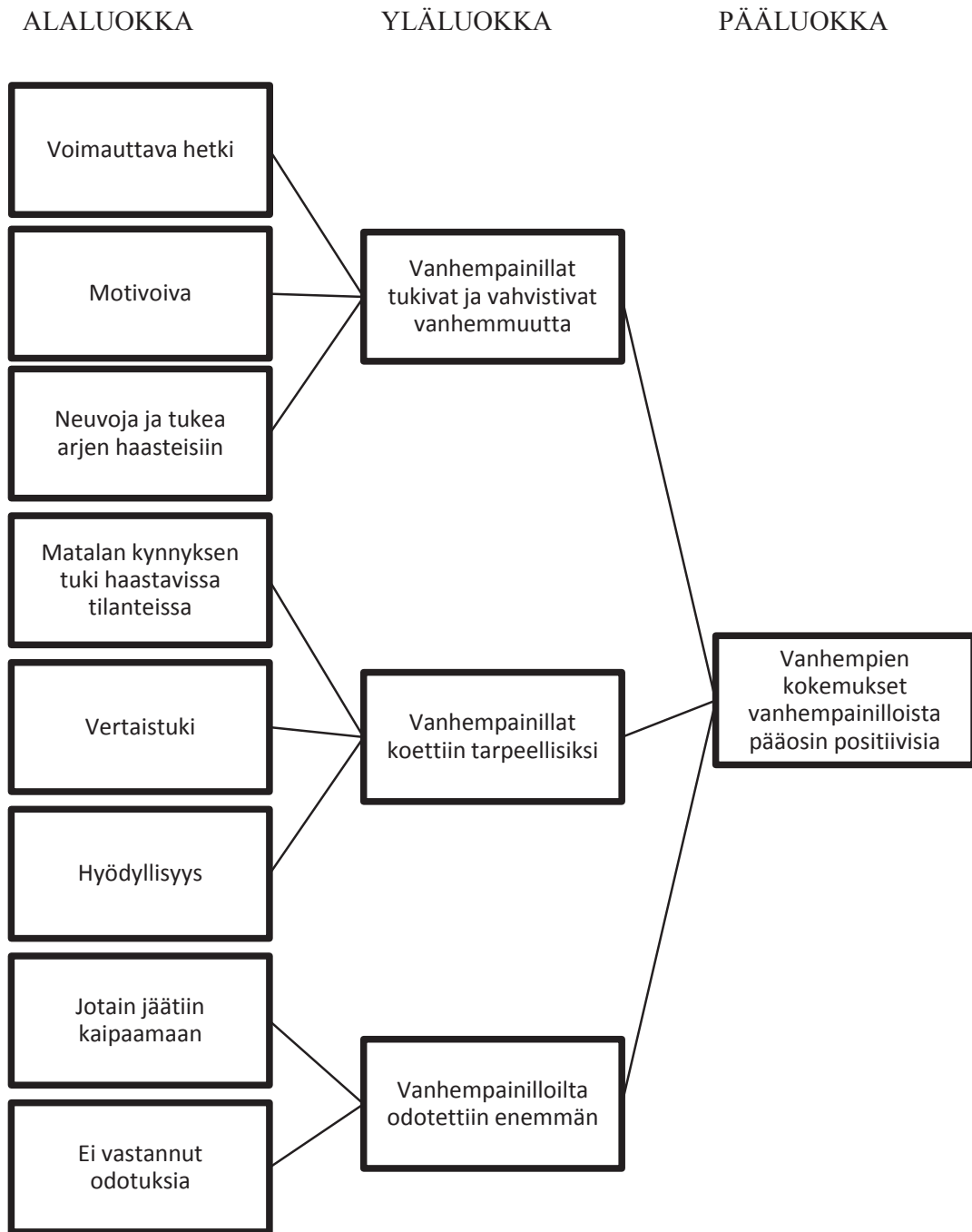
Ihan mukava kun sai puhua samassa tilanteessa olevien vanhempien kanssa ja sai vertaistukea ja hyviä vinkkejä arjessa selviämiseen.

TAULUKKO 3. Vastaajien mielestä hyviä asioita vanhempainilloissa.

Vanhempien vastauksista ilmeni myös se, että osa koki odottaneensa vanhempainilloilta enemmän. Osa kaipasi enemmän konkreettisia neuvoja ja aikaa keskusteluille, kun osa taas olisi halunnut saada syvällisempää teoriatietoa. Muutama vastaaja kertoi suoraan, ettei iltana vastannut odotuksia ja näin ollen illan antiin petyttiin.

Olin pettynyt illan antiin. Ei tullut mitään uutta tietoa tai vinkkejä. Oli todella pintapuolinen raapaisu aiheeseen. Luennoitsijat kertoivat itsestään selvyyksiä.

KUVIO 1. Vanhempien kokemukset Vanhempien Akatemia -hankkeen järjestämistä vanhempainilloista.

6.3 Vastaajien vanhemmuuden haasteet

Varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien vanhemmuuden haasteiksi nousivat vastausten perusteella epävarmuus ja rooli vanhempana, omaan hyvinvointiin liittyvät asiat, perhe-elämä ja perheen erityispiirteiden kautta tulevat haasteet.

Vanhemman rooli ja epävarmuus ilmenivät haasteena vanhempien vastauksissa uhman kohtaamisena, kiukkutilanteiden hallinnassa, rajojen asettamisessa sekä kasvatuksellisisissa kysymyksissä.

Pienen kiukkukohtaukset, kun kaikki kiukuttaa ja tavaroita lentää ja mikään ei miellytä niin sillon loppuu itselläkin keinot ja voimat.

Kun 2v haluaa ulos paitsi ei haluakaan, mutta sittenkin haluaa ja mutta ei suostu pukemaan jne..

Oman hyvinvoinnin ylläpidon ja turvaamisen haasteet vanhemmuudessa näyttäytyivät vastauksissa oman ajan puutteena ja väsymyksenä. Parisuhteen ylläpito ja hoito olivat ajanpuutteen vuoksi haastavaa.

...äidin uni on välillä hyvin vähäistä. Myös oma aika on nolllilla... Olisi niin ihana päästä hieman urheilemaan.

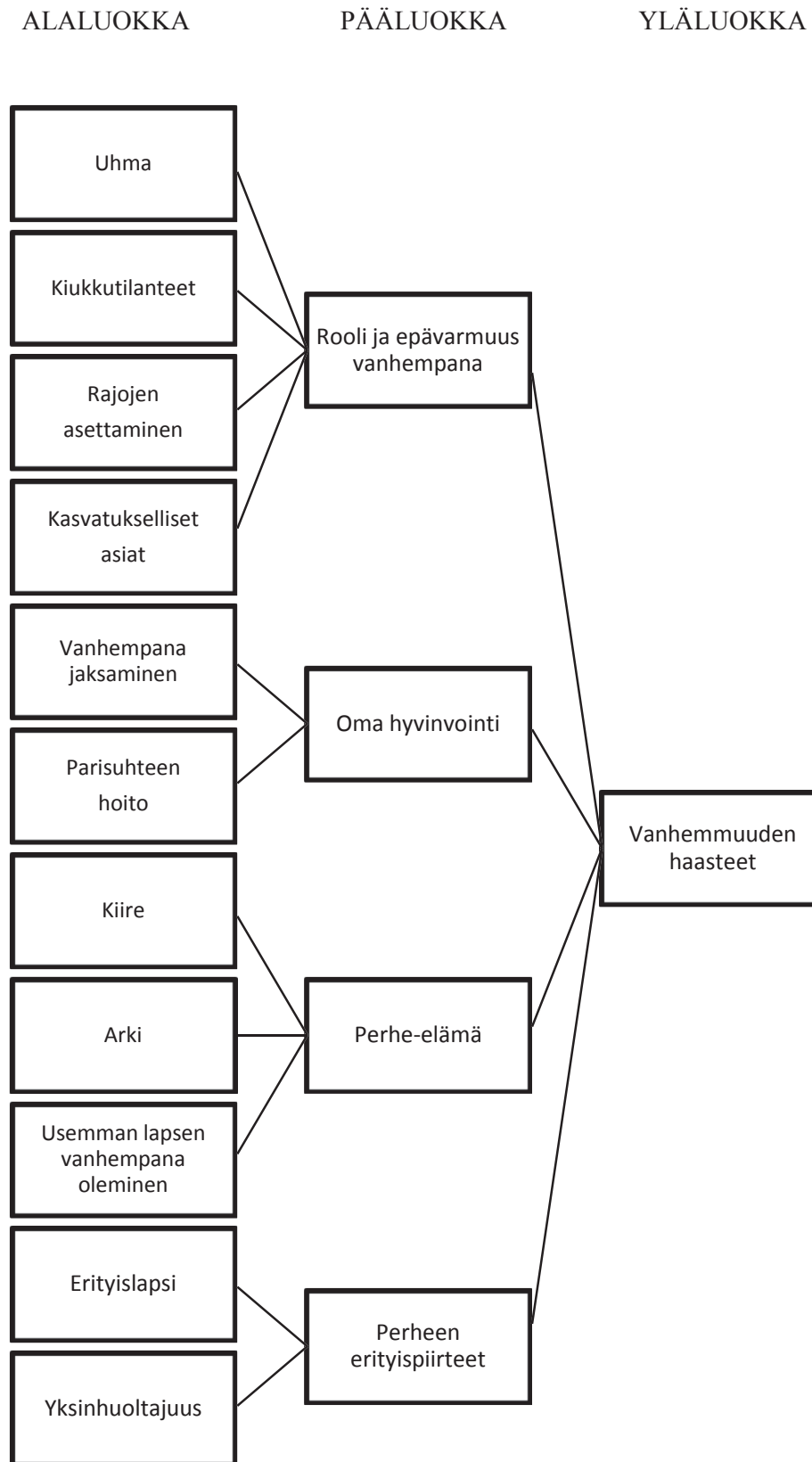
Erilaisten elämän vaatimusten ja kiireen takia arjen sujuvuus koettiin haasteeksi pienten lasten perheissä. Haasteena pidettiin myös huomion jakamista tasapuolisesti usean lapsen kesken sekä perheen rauhallisten yhteisten hetkien vähyyttä.

Kiire ja työt haittaavat yhdessäoloa.

Haastavimmilta arjessa tuntuu kahden lapsen kanssa tasapainoilu.

Vanhemmuuden haasteiksi ilmenivät myös erityislapsi perheessä sekä yksinhuoltajuus.

Kun yksin kasvattaa lapsia on kiva saada vaihtaa kokemuksia muiden aikuisten kanssa. Ongelmat ovat samat mutta niiden kanssa on yksin.

KUVIO 2. Varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien haasteet vanhemmuudessa.

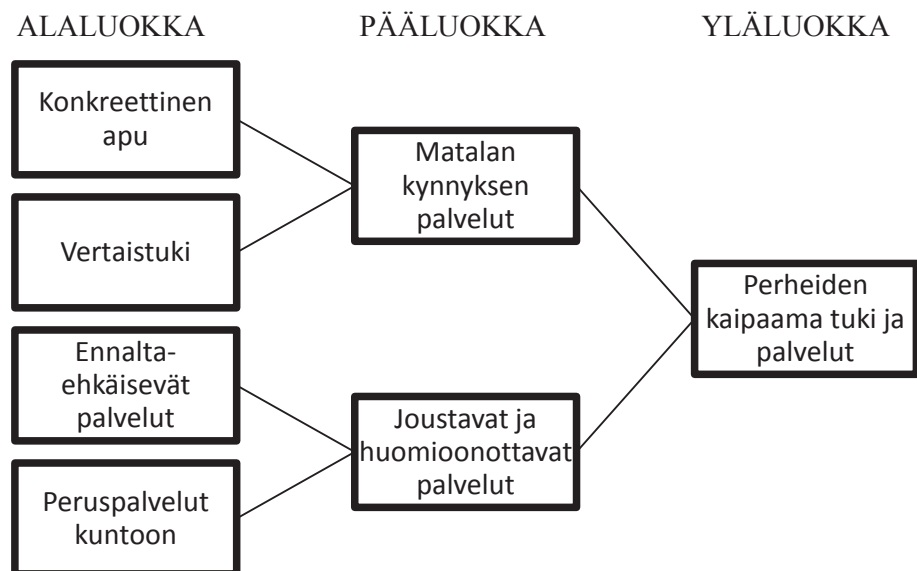
6.4 Palveluiden ja tuen tarpeet vanhempien näkökulmasta

Tulosten mukaan vanhemmat saivat vanhemmuuteensa tukea nykyisellään eniten ystäviltä, omilta vanhemmilta ja neuvolasta. Enemmistö vanhemmista ei osannut sanoa, onko pienten lasten vanhemmille tarjolla tällä hetkellä tarpeeksi palveluita. Muut vastaukset jakautuivat tasaisesti palveluiden riittävydestä riittämättömyyteen.

Vanhempien vastausten mukaan kaivattu tuki ja palvelut jakautuivat matalan kynnyksen palveluihin sekä joustaviin ja huomioonottaviin palveluihin. Lähtökohtana palveluissa tulisi olla perhelähtöinen näkökulma. Matalan kynnyksen palvelu ja tuki ilmenivät konkreettisen avun ja vertaistuen tarpeena. Konkreettisenä apuna esitettiin esimerkiksi lasten hoito ja kotipalvelu. Ennaltaehkäiseville palveluille olisi tarvetta ja peruspalveluita tulisi kehittää. Vastausten mukaan tukea tulisi tarjota jo ennen kuin varsinaista ongelmaa ehtii syntyä.

Aina niitä lisää tarvitsisi, esim. perheneuvoloihin ja muihin vastaaviin on pitkät jonot.

Vanhempia ja lapsia ei voi koskaan tukea liikaa, eli esim. neuvoloiden, koulujen ja päiväkotien olisi hyvä panostaa ”vanhempainvartteihin” ja ”vasuihin” että niitä olisi useammin ja aikaa niihin olisi varattu ainakin 2 tuntia, että asiat saataisiin puhuttua läpi.

KUVIO 3. Vanhempien kaipaama tuki ja palvelut.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

1. Kokemukset Vanhempien Akatemia -hankkeen järjestämisestä vanhempainilloista olivat pääosin myönteisiä. Lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvän tiedon lisääntyminen ja keskustelut muiden vanhempien kanssa koettiin hyödyllisiksi. Vanhemmat kokivat, että vanhempainiltojen kaltainen toiminta on tarpeellista ja sitä toivottaisiin järjestettävän enemmän. Osalle vanhemmista vanhempainillan anti oli suppea, jolloin olisi kaivattu joko lisää aikaa keskustelulle tai enemmän syvällistä teoretietoa.
2. Vanhemmuuden haasteet liittyivät perheiden jokapäiväiseen arkeen. Ajanpuutteesta johtuvat ongelmat ja päivittäiset hankalat tilanteet esimerkiksi uhmaikäisen lapsen kanssa olivat keskeisimmät haasteet vanhemmuudessa.
3. Nykyisiä tuki- ja palvelumuotoja tulisi kehittää niin, että palvelut olisivat perhelähtöisiä, joustavia ja helposti saatavilla olevia. Konkreettinen apu, kuten lastenhoito sekä erilaiset vertaistuelliset palvelut olivat kaivattuja tukimuotoja perheiden arkeen.

8 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

8.1 Opinnäytetyön eettisyys

Tutkimusetiikka kostuu useista erilaisista valinta- ja päätöksentekotilanteista, joita tutkijan tulee ratkoa tutkimusprosessin edetessä ja sen eri vaiheissa (Kylmä & Juvakka 2007, 137). Sosiaalialan ammattieettisiin ohjeisiin kuuluu oikean ja väärän erottaminen, hyvään elämään tähtääminen, oikeuksien ja vastuun pohtiminen sekä riittävän ja kohtuullisen määrittely liittyvät sosiaalialan työn etiikkaan. Oman ammatillisen toiminnan jatkuva kyseenalaistaminen sekä päätöksenteon oikeudenmukaisuuden ja siihen liittyvien perusteiden pohtiminen ovat sosiaalialan ammattilaisen eettisyyteen liittyviä asioita. (Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet 2012, 6.) Ammattieettiset ohjeet toimivat eettisenä perustana opinnäytetyöprosessin aikana.

Jo opinnäytetyön aiheen valinnassa tulee pohtia sen oikeutusta. Tutkimuksen aiheen tulee nousta tietoperustasta, jolloin tutkimuksesta saatu hyöty täydentää teoriaa. (Kylmä & Juvakka 2007, 144.) Ammattieettisesti ajateltaessa tutkijan tulisi olla kiinnostunut uudesta tiedosta ja sen hankkimisesta. Jotta tutkijan tieto olisi mahdollisimman luotettavaa, tulisi tutkijan olla motivoitunut ja paneutua kunnolla omaan alaansa. Ammatillisen pätevyyden lisäksi tutkijan täytyy olla rehellinen tutkimusta tehdessään, sillä esimerkiksi plagiointi ja tutkimustulosten vääristely ovat ammattietiikkaa vastaan. (Mäkinen 2005, 188–189; Kuula 2011, 30.) Opinnäytetyön aihe on työelämälähtöinen ja työelämän edustajat ehdottivat opinnäytetyön tekemistä kyseisestä aiheesta. Vanhempien Akatemia -hankkeen vanhempainiltojen tarvetta ja vanhempien kokemuksia ei ole aikaisemmin tutkittu, joten opinnäytetyömme tuottaa uutta tietoa vanhempainiltojen kaltaisesta toiminnasta. Tämän johdosta Vanhempien Akatemia -hankkeen työntekijöillä on mahdollisuus kehittää toimintaa opinnäytetyön tuottaman tiedon ja tulosten pohjalta.

Tietoon perustuva suostumus, esimerkiksi tutkimuksesta kertova tiedote tai allekirjoitettava suostumuslomake vähentää haitan aiheutumista tutkimukseen osallistuneille. Tutkimukseen osallistuneiden ihmisten tulee tietää tutkimuksesta aiheutuneista haitoista tai hyödyistä sekä siitä, keneen olla yhteydessä jos tutkimuksesta aiheutuu haittaa. Tutkijan on taattava osallistuneiden tietosuojan pysyvyys, josta tulee myös informoida tietoon

perustuvassa suostumuksessa. (Kylmä & Juvakka 2007, 149; Perttula 2008, 137.) Tässä opinnäytetyössä tietoon perustuva suostumus tarkoitti saatekirjettä, joka lähetettiin jokaiselle vanhempainiltoihin ilmoittautuneelle vanhemmalle Vanhempien Akatemia -hankkeen kautta. Saatekirjeessä kerrottiin opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteesta. Vanhempia motivoitiin vastaamaan kyselyyn jossa kerrottiin opinnäytetyön tekijöistä sekä opinnäytetyön tarpeellisuudesta ja hyödyllisyydestä. Saatekirjeessä kerrottiin opinnäytetyön tekijöiden yhteystiedot, jotta vastaajilla olisi mahdollisuus ottaa yhteyttä opinnäytetyöhön liittyvissä kysymyksissä.

Opinnäytetyön eettisyyttä pohdittaessa otettiin huomioon internetin välityksellä tapahtuva aineiston keruu. Perustuslaissa määritelty luottamuksellinen viestintä koskee myös sähköpostin ja internetin välityksellä tapahtuvaa kommunikointia. Sähköpostiosoitteiden hankintaan täytyy saada luvat yhteistyökumppanilta. (Kuula 2011, 175.) Opinnäytetyön saatekirje ja kyselylomake lähetettiin vastaajille hankkeen työntekijöiden toimesta. Näin vastaajat tiesivät, että opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä hankkeen kanssa ja siihen on luottamuksellista osallistua.

Opinnäytetyössä kerättiin vanhempien kokemuksia vanhempainilloista, vanhemmuuden haasteista ja palveluiden tarpeesta. Jo opinnäytetyöprosessin alkaessa oli tärkeää ymmärtää, että vanhempien kokemuksista saattaisi nousta esiin kipeitä tai arkoja asioita perheiden elämästä. Tutkimusetiikan peruseriaatteita ovat ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, rehellisyys, luottamus, kunnioitus ja haittojen välttäminen. Laadullisen tutkimuksen kohteet liittyvät ihmisten sosiaaliseen kokemusmaailmaan, joten tutkimuksen eettiset kysymykset liittyvät ihmisten henkilökohtaiseen elämään ja kokemuksiin. Tutkija usein ikään kuin kajoaa ihmisten arkaluontoisiin asioihin, jolloin tutkija joutuu pohtimaan eettisyyttä ja eettisiä kysymyksiä liittyen tutkimukseensa. (Kylmä & Juvakka 2007, 147.)

Opinnäytetyön aineistonkeruun menetelmäksi valikoitui internetissä vastattava kyselylomake, jotta kyselyyn vastaaminen olisi vastaajille mahdollisimman mielekästä, helppoa ja vaivatonta. Kysymykset suunniteltiin ja toteutettiin niin, että vastaajilla oli vapaus valita, kuinka laajasti he kertoivat omista kokemuksistaan. Vastaaminen tapahtui nimettömästi ja aineisto käsiteltiin luottamuksellisesti. Vastaajien kesken Vanhempien Akatemia -hanke arpoi neljä lippupakettia, jolloin arvontaan osallistuminen edellytti yhteys-

tietojen jättämistä. Opinnäytetyön aineistosta eroteltiin vastaajien yhteystiedot välittömästi ja yhteystiedot hävitettiin asianmukaisesti, mikä takasi vastaajien tietosuojan. Empiirisen tutkimuksen tekijän tulee etiikan kannalta aina huolehtia siitä, ettei tutkimukseen osallistuneita henkilöitä voida tunnistaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 22).

Tutkimustulosten raportointivaiheessa eettisyys korostuu entisestään, sillä raportointi on itsessään tutkijan eettinen velvoite. Eettinen raportointi edellyttää rehellisyyttä, avoimuutta ja tarkkuutta raportoinnin kaikissa vaiheissa. Tärkeimmistä tutkimustuloksista raportointi edellyttää tutkijalta myös oikeudenmukaisuutta. Tutkimustulokset tulee raportoida totuudenmukaisesti, mutta samalla suojellen haastateltavia. (Kylmä & Juvakka 2007, 154.) Tutkija on vapaa päättämään, mitä tutkimuksensa tuloksia hän julkaisee. Toisin sanoen tutkijalla on oikeus jättää julkaisematta joitain tutkimuksensa tuloksia. Tutkijan täytyy kuitenkin muistaa, että ei ole oikein julkaista vain tutkijan olettamuksia tukevia tutkimustuloksia. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 71.) Tutkimustuloksia kirjoittaessa täytyi miettiä tarkkaan, mitkä kyselylomakkeen vastauksista olivat olennaisia tutkimuskysymyksiä ajatellen. Tuloksissa tuli ilmi myös negatiivisävytteisiä mielipiteitä vanhempainilloista. Tuntui epämiellyttävältä julkaista kielteisiä kokemuksia vanhempainilloista, koska vanhempainiltojen toteuttamiseen panostettiin. Tarpeellista oli kuitenkin analysoida ja julkaista myös kielteiset kokemukset vanhempainiltojen sisällöistä, sillä niillä voi olla vaikutusta Vanhempien Akatemia -hankkeen toiminnan kehittämiseen.

8.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Tutkijan tehtävänä on luoda tietoa, joka on luotettavuuteen ja todellisuuteen perustuvaa. Tärkeä edellytys tutkimuksen tekemiselle on luotettavuus ja se vaatii kriittistä asennetta tutkijalta. (Mäkinen 2005, 188–189.) Luotettavuuden arviointi tarkoittaa sitä, kuinka luotettavaa ja totuudenmukaista tietoa tutkimus on tuottanut ilmiöstä (Kylmä & Juvakka 2007, 127).

Opinnäytetyön luotettavuutta lisää tutkijan ja tutkimukseen osallistuneiden samanlainen käsitys tutkittavasta ilmiöstä. Tutkijan tulee olla myös riittävän pitkän aikaa tekemisissä ilmiön kanssa, jota hän tutkii, sillä se lisää tutkimuksen luotettavuutta. Tutkijan tulee

ymmärtää tutkimukseen osallistuneen näkökulmaa, sillä tutkimuksen kohteena ovat osallistujan kokemukset. (Kylmä & Juvakka 2007, 128.) Opinnäytetyön tekijät olivat läsnä vanhempainilloissa, jotta osasimme kuvata opinnäytetyössä kyseistä ilmiötä totuudenmukaisesti. Näin ollen se heijastuu myös opinnäytetyön tuloksiin ja johtopäätöksiin.

Tutkijan tulee olla reflektiivinen itseään kohtaan tutkimusta tehdessä, sillä tutkijan tulee olla selvillä omista lähtökohdistaan tutkimuksen tekijänä. Näin ollen hän voi vaikuttaa aineistoonsa ja tutkimusprosessiin, jolloin lähtökohdat on kuvattava raportissa. (Kylmä & Juvakka 2007, 129; Tuomi & Sarajärvi 2012, 135–136.) Oli tärkeä tiedostaa jo tutkimusprosessin alusta alkaen, että opinnäytetyön tekijän omat arvot, asenteet ja elämänhistoria voivat vaikuttaa tutkimukseen jollakin tavalla. Opinnäytetyön tekijän omat lähtökohdat voivat vaikuttaa esimerkiksi niin, että sellaisia asioita nostetaan esiin, jotka koetaan henkilökohtaisesti tärkeinä ja hyödyllisiä. Henkilökohtaisia kokemuksia vanhemmuudesta tämän opinnäytetyön tekijöillä ei vielä ole, joten ne eivät voi vaikuttaa opinnäytetyön tuloksiin.

Validiteetti tarkoittaa käsitteenä, että tutkimuksessa on tutkittu ja mitattu sitä, mitä oli suunniteltu. Se, kuinka onnistuneita haastattelun tai kyselyn kysymykset ovat tutkimusta tehdessä, vaikuttaa validiteettiin. Toisin sanoen validiteettiin vaikuttaa se, saadaanko kysymysten avulla vastaus tutkimuskysymyksiin. Sisäisessä validiteetissa tarkastellaan sitä, näkyvätkö tutkimuksen tulokset sen viitekehyksessä, kun taas ulkoisessa validiteetissa mitataan, saavatko ulkopuoliset tutkijat samankaltaiset vastaukset tulkitessaan samoja tutkimustuloksia (Heikkilä 2008, 186.) Opinnäytetyössä onnistuttiin tuottamaan tuloksia, jotka vastaavat tutkimustehtäviin, sillä kyselylomake tehtiin huolellisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskysymykset voidaan ilmaista väljemmin kuin määrällisessä tutkimuksessa (Tuomi & Sarajärvi 2012, 156; Moilanen & Rähä 2010, 53). Vaikka jouduimme opinnäytetyöprosessin edetessä tarkentamaan ja muuttamaan tutkimuskysymyksiä niin opinnäytetyön tutkimustulokset tulivat vastaamaan tutkimuksen tarkoitusta ja tavoitetta. Opinnäytetyön opponoijille ja arvioituun kohderyhmään kuuluville henkilöille suoritettiin testikysely. Testikyselyn avulla varmistettiin, että vastaajat ymmärsivät kysymykset oikealla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Huolellinen kyselylomakkeen laatiminen ja testikyselyjen tekeminen takasi sen, että kyselylomakkeen

avulla saatiin tietoa, joka vastasi opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin ja näin ollen opinnäytetyön tarkoitukseen ja tavoitteeseen.

Reliabiliteetti kuvaa kykyä tuottaa tuloksia, jotka eivät ole sattumanvaraisia. Sisäinen reliabiliteetti voidaan todeta, kun tutkimustulokset mitataan useita kertoja, ja mittaustulosten ollessa samanlaiset, on mittaus reliabeeli. Ulkoisessa reliabiliteetissa tutkimuksen tulokset ovat toistettavissa. Tutkimuksen reliabiliteettia voidaan katsella tutkimuksen valmistuttua, eikä reliabiliteetti riipu validiudesta. (Heikkilä 2008, 187.) Opinnäytetyön tuloksia voidaan sanoa reaaliksi, sillä ne ovat samankaltaisia kuin samasta aiheesta aiemmin tehtyjen tutkimusten tulokset. Oletuksena on, että jos ulkopuolinen tutkija analysoisi saman aineiston kuin opinnäytetyömme aineisto on, hän saisi samankaltaisia tuloksia kuin tässä opinnäytetyössä. Näin ollen opinnäytetyö on toistettavissa, mikäli olosuhteet ovat samankaltaiset.

Vanhempainiltojen teemat vaihtelivat eri iltojen välillä, mikä voi vaikuttaa tutkimustuloksiin pohdittaessa opinnäytetyön luotettavuutta. Esimerkiksi pienen lapsen kiukku -ilta sai eniten osallistujia ja tämä voi näkyä siinä, että tutkimustuloksissa nousi useita vastauksia lapsen uhman tai kiukun haasteellisuudesta. Voidaan kuitenkin todeta, että lapsen kiukku koskettaa varmasti jokaista perhettä ja sitä kautta tutkimustulokset puhuvat yleisesti pienten lasten vanhempien kokemusmaailmasta.

Lähdeaineiston käyttäminen tutkimuksessa, eli toisin sanoen argumentointi on keskeinen tekijä kun mitataan tutkimuksen uskottavuutta. Lähteiden tulee olla aihevalinnan kannalta keskeisiä, merkityksellisiä ja ajankohtaisia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 21.) Opinnäytetyön viitekehukseen teoriatietoa kerätessä oli tärkeää suhtautua kriittisesti lähdemateriaaliin. Tässä opinnäytetyössä on käytetty monipuolisesti erilaisia lähteitä eri tiedonhakukanavia hyväksi käyttäen.

Aineiston keräily- ja analyysimetodien kuvailu tutkimusraportissa takaa sen, että lukija pystyy arvioimaan tutkimusta, tuloksia ja niiden uskottavuutta (Tuomi & Sarajärvi 2009, 21). Opinnäytetyön raportointivaiheessa käytettiin paljon aikaa tutkimuksen eri vaiheiden aukikirjoitukseen, jotta se lisäisi luotettavuutta siitä, että opinnäytetyö on tehty opinnäytetyön tarkoituksen ja tavoitteen mukaisesti. Opinnäytetyö on edennyt huolel-

lisesti ja johdonmukaisesti vaihe vaiheelta, ja myös se lisää opinnäytetyön luotettavuutta. Varsinkin opinnäytetyön raportointivaiheeseen käytettiin paljon aikaa.

9 POHDINTA

Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen, sillä perheiden pahoinvointi on ollut jo jonkin aikaa esillä eri medioissa. Lapsiperheiden ongelmista on viimevuosina kirjoitettu paljon myös julkisesti, esimerkiksi mediassa ja politiikan saralla. On puhuttu lapsiperheiden etuuksista ja niiden leikkaamisesta sekä perheiden varhaisesta tukemisesta (Suomen Tietotoimisto 2012). Aiheen ajankohtaisuudesta kertoo myös se, että opinnäytetyön aihe valittiin yhdessä työelämän edustajien kanssa. Harjoittelu- ja työympäristöissä perheiden ongelmat näkyvät yhä enenevässä määrin. Varhaisen tuen ja ennaltaehkäisymerkitys perheiden ongelmien havainnoinnissa ja tukemisessa on erityisen tärkeää. Ongelmiin on puututtava ennen kuin ne kasaantuvat niin suuriksi, että tarvitaan esimerkiksi lastensuojelun palveluita.

Perheiden pitäisi saada helposti apua, joten palveluiden tulisi olla lähellä perheitä. Tuen saamisen ei pitäisi olla leimaavaa eikä vaikeaa, jotta perheiden ongelmia voidaan ajoissa havaita ja löytää niihin ratkaisuja. Kaikilla vanhemmilla ja perheillä on välillä vaikeaa, mikä on normaalia. Perheiden hyvinvoinnin edistämisen myötä korjaavien palveluiden kuormittavuus vähenisi. Vanhempien Akatemia -hankkeen vanhempainillat ovat tulosten mukaan kaivattu varhaisen tuen muoto, sillä vanhemmilla tai perheellä ei tarvitse olla ongelmaa, vaikka iltaan osallistuu. Osallistumisen kautta voi oppia refleктоimaan itseään vanhempana, oivaltaa asioita ja saada vertaistuen ja ammattilaisten avulla voimaa jaksamiseen vanhempana. Vanhempien tukemiseen ei tarvita isoja asioita tai paljoa rahaa, jos ongelmiin saadaan ajoissa tukea. Kaikkia perheitä ja jokaista vanhempaa mieltityttävistä, tavallisista arjen asioista on hyvä tiedottaa, puhua ja keskustella, sillä se auttaa jaksamaan arjessa ja vanhemmuudessa.

Opinnäytetyön tuloksista muodostui laaja kokonaisuus, josta koottiin informatiivinen kokonaiskuva nykyaikaisesta vanhemmuudesta. Vanhempainiltojen kokemuksista saatiin tietoa, jolla voidaan kehittää toimintaa tulevaisuudessa. Opinnäytetyön kyselylomakkeeseen vastanneet vanhemmat antoivat erittäin hyviä vastauksia kysymyksiin, mikä mahdollisti opinnäytetyön informatiivisuuden.

Sosiaalialan ammattilaisina tuetaan lapsia ja vanhempia eri elämäntilanteissa. Varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien tukeminen arjen haasteissa on tärkeimpiä sosiaalialan työtehtäviä lasten ja perheiden kanssa työskennellessä esimerkiksi päivähoitossa. Edellä mainittujen asioiden takia lasten, vanhempien ja perheiden haasteiden tiedostaminen ja niiden tunnistaminen on osa ammattitaitoa.

9.1 Tulosten vertailua aikaisempiin tutkimuksiin

Opinnäytetyön tuloksista ilmeni, että osa vanhemmista koki vanhempainillat vertaistuellisiksi tapahtumiksi. Vertaistukitoiminnan merkityksellisimpiä hyötyjä on keskustella muiden samankaltaisessa elämäntilanteessa olevien vanhempien kanssa, mikä lisää vanhempien itseluottamusta ja ymmärretyksi tulemisen tunnetta. Emotionaalinen, tiedollinen ja vanhemmuuden vahvistuminen ovat vertaistuellisen toiminnan hyötyjä. Toisten auttaminen koetaan myös vertaistuellisen toiminnan positiivisena asiana. (Stjerna & Westerholm 2009, 23.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen LapsYTY -hankkeen raportin mukaan vanhemmille huolenaiheita lapsen kehityksessä ovat fyysinen terveys, sosiaaliset suhteet, psykososiaalinen kehitys ja terveys sekä tunne-elämä. Vanhemmuudessa huolenaiheita olivat oma jaksaminen, ajan riittävyys lapselle, taidot vanhempana sekä oman maltin hallinta ristiriitatilanteissa. Yleisimpiä perheeseen liittyviä huolia olivat taloudelliset vaikeudet, parisuhdeongelmat ja työttömyys. Tutkimukseen vastanneista 995 vanhemmasta 80 prosentilla oli yksi tai useampi vanhemmuuteen liittyvä huoli. Äidit olivat isiä huolestuneempia, mutta äitien oli helpompi keskustella huolistaan lähipiirissä. (Perälä ym. 2011.) Opinnäytetyön tuloksissa tuli ilmi samankaltaisia haasteita vanhempien elämässä kuin LapsYTY -hankeraportissa. Raportissa vanhemmuuden haasteita olivat vanhemmuudessa jaksaminen, ajan riittävyys ja taidot vanhempana. Opinnäytetyön tuloksista ei kuitenkaan noussut esille esimerkiksi työttömyyteen tai taloudellisiin vaikeuksiin liittyviä asioita. Tosin opinnäytetyö käsitteli ensisijaisesti vanhemmuuden haasteita, vaikka kysymyslomakkeessa käsiteltiin myös perhe-elämän haasteita. Vanhemmuuden huolien yleisyydestä kertoi se, että melkein jokainen vanhempi oli vastannut vanhemmuuden haasteisiin liittyviin kysymyksiin. Voidaan siis päätellä, että vanhemmuuden huolia on

miltei jokaisella vanhemmalla, niin kuin LapsYTY -hankeraportissa oli tullut ilmi. (Perälä ym. 2011.)

Lapsen terveyteen, arjessa jakamiseen, henkiseen tukeen sekä lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyvät asiat olivat tavallisimpia joihin LapsYTY -hankeraportin vastaajat olivat hakeneet vuoden sisällä apua tai tukea. Vanhemmat kokivat, että tuki oli ollut riittämättömintä, kun apua oli haettu taloudellisiin asioihin, parisuhteeseen liittyviin pulmiin, mielenterveys- ja päihdeongelmiin, myönteisen palautteen antamiseen vanhemmille tai vertaistukiryhmiin hakeutumiseen liittyen. Enemmistö vastanneista vanhemmista koki kuitenkin, että tarjolla oleva apu oli riittävää, vaikka vertaistuen mahdollisuuksia voisi huomioida paremmin. (Perälä ym. 2011.) Tässä opinnäytetyössä vastaajat nostivat esiin ennaltaehkäisevän näkökulman liittyen arkeen kytkeytyvään tukeen ja palveluihin. Tulokset olivat samankaltaisia kuin LapsYTY -hankkeessa, mikä vahvistaa opinnäytetyön tulosten luotettavuutta. Opinnäytetyön tulosten perusteella palvelutarjontaan kaivattiin lisää vertaistuellisia palveluja sekä konkreettista apua perheiden arkeen.

Vanhempien arkeen liittyvien palveluiden ja tuen tarpeiden kehittämisessä vanhempien kokemustieto on ensisijaisen tärkeää, sillä tiedostamalla vanhempien kokemusasiantuntijuuden, palveluita voidaan kehittää entistä tehokkaimmiksi. Palveluiden tuottajien tulisi ottaa perheet ja vanhemmat yksilöinä huomioon, mikä tarkoittaa sitä, että palveluita tulisi räätälöidä ja monipuolistaa vastaamaan perheiden tarpeita. Palveluiden ja tuen oikea-aikaisuutta ja kohdennusta tulisi kehittää. Neuvolasta, perheneuvolasta, päivähoidosta ja kotipalvelusta kaivataan jatkuvaa keskusteluapua liittyen perheen arkeen. Vanhemmat kokevat konkreettisen lastenhoitoavun tärkeäksi ja sitä kaivataan lisää. Kotipalvelun merkitys tukimuotona vanhemmuuteen ja vanhemmuuden roolissa jaksamiseen koetaan merkitykselliseksi, vaikka se ei vanhempien mielestä vastaa nykyisessä toimintamuodossaan lapsiperheiden tarpeita. (Kujanpää 2013, 28.) Tässä opinnäytetyössä vanhempien kaipaamiksi tuen ja palveluiden muodoksi nousivat perhelähtöiset palvelut, jotka kertovat perheiden toiveesta huomioida heidät yksilöllisesti. Palvelujärjestelmää kohtaan osoitettiin myös kritiikkiä, sillä nykyiset palvelut ovat osin pahasti ruuhkautuneet tai perheiden saavuttamattomissa. Palveluntarjoajien tulisi ymmärtää, että tuen varhainen ajoitus on erityisen tärkeää, jotta ongelmat eivät ehdi kasaantua isommiksi ja vaikeammiksi ratkaista.

9.2 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Vanhempien Akatemia -hanke järjestää matalan kynnyksen vanhemmuutta tukevaa toimintaa, jolle on selkeästi tarvetta opinnäytetyön tulosten pohjalta. Tutkitun tiedon pohjalta voitaisiin tehdä produktiona opinnäytetyö, joka sisältäisi mallin vastaavanlaisten vanhempainiltojen toteutuksesta. Valmista mallia voitaisiin viedä eri varhaiskasvatusympäristöihin, esimerkiksi päiväkoteihin ja kerhotoimintaan. Tutkitun tiedon pohjalta tehty malli voisi sisältää valmiin kaavan vanhempainiltojen kulusta ja teoretietoa niistä aiheista, jotka vanhemmat kokevat tarpeellisiksi. Vanhempainiltojen mallissa painotetaan keskustelun ja vertaistuen merkitystä. Mallissa voisi olla myös tutkitun tiedon pohjalta valmiita vanhempainiltojen aihe-ehdotuksia, jotka ovat lähtöisin vanhempien kokemuksista ja tarpeesta.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani & Valli, Raine 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Aalto-Setälä, Terhi 2005. Lapsesta nuoreksi. *Kansanterveys* 9/2005, 3–4. Viitattu 2.10.2013.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102059/9kansanterveys2005.pdf?sequence=1>
- Bardy, Marjatta 2001a. Huoli lapsuudesta ja vanhemmuudesta. Teoksessa Marjatta Bardy & Minna Salmi. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. 5.painos. Helsinki: Stakes, 54–57.
- Bardy, Marjatta 2001b. Peruspalvelut ohenevat. Teoksessa Marjatta Bardy & Minna Salmi. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. 5.painos. Helsinki: Stakes, 64–82.
- Bardy, Marjatta 2009. Hyvinvoinnin ulottuvuudet – perheen ja yhteiskunnan suhteissa. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sakari Karvonen & Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos, 226–242.
- Clarkeburn, Henriikka & Mustajoki, Arto 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino
- Curman, Barbro 2005. Miehen ja naisen välinen suhde. Teoksessa Jorunn Hansson & Christina Oscarsson (toim.) Onnellinen lapsuus – Kirja vanhemmille. Teoksessa Västerås: Forma Publishing Group AB, 207–211.
- Ervast, Johanna i.a. Mistä aikaa parisuhteelle vauvaperheessä? Viitattu 24.10.2013.
http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhdesta/parisuhde_ja_lapsia/parisuhdeaika_vauvaperheessa/
- Forssén, Katja 1998. Children, families and the welfare state – Studies on the outcomes of the Finnish family policy. Stakes research report 92. Jyväskylä: Gummerus Printing.
- Hansson, Jorunn & Oscarsson, Christina 2006a. Onnellinen lapsuus. Teoksessa Jorunn Hansson & Christina Oscarsson (toim.) Onnellinen lapsuus – Kirja vanhemmille. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

- Hansson, Jorunn & Oscarsson, Christina 2006b. Onnellinen lapsuus – Kirja vanhemmille. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.
- Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Kirjayhtymä Oy.
- Hyväri, Susanna 2005. Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta-Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino, 214–235.
- Jokinen, Kimmo 2012. Voidaanko arkikeinoilla poistaa pahoinvointia? Viitattu 22.11.2013.
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VoCqI_7AmBcJ:kans.jyu.fi/lehti/numero-2-2012/puheenvuoro-voidaanko-arkikeinoilla-poistaa-pahoinvointia/at_download/file+&cd=3&hl=fi&ct=clnk&gl=fi
- Jämsä, Juha 2009. Sateenkaariperheiden lasten hyvinvointi. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sakari Karvonen & Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 138–148.
- Järvinen, Ritva; Lankinen, Aila; Taajamo, Terhi; Veistilä, Minna & Virolainen, Arja 2012. Perheen parhaaksi: Perhetyön arkea. Porvoo: Bookwell Oy.
- Kalliala, Marjatta 2008. Kato mua! – Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Gaudeamus.
- Kekkonen, Marjatta 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa – Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, raportteja 281/2004. Saarijärvi: Stakes.
- Kujanpää, Terhi 2003. Varhainen tuki vanhemmuutta tukemassa: Perhetyön piirissä olevien varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien kokemuksia varhaisesta tuesta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Laakkonen, Kirsi 2010. ”Vanhemmuus on vastuuta koko lapsen elämästä” – Vanhempien käsityksiä vanhemmuudesta, perheestä ja kasvatuksesta nykypäivänä. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu -työ.

- Lammi-Taskula, Johanna & Salmi, Minna 2009. Työ, perhe ja hyvinvointi. Teoksessa Johanna Lammi-Taskula, Sakari Karvonen & Salme Ahlström (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 38–48.
- Lastensuojelulaki 2007a. 13.4.2007/2§. Viitattu 25.9.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P2>
- Lastensuojelulaki 2007b. 13.4.2007/417.12.2.2010./88. Viitattu 25.9.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P3a>
- Lastensuojelun käsikirja 2012a. Vertaisryhmätoiminta. Sosiaaliportti. Viitattu 18.10.2013.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/muuttukitoimet/vertaisryhmatoiminta/>
- Lastensuojelun käsikirja 2012b. Esimerkkejä ennaltaehkäisevän lastensuojelun toimintamuodoista. Sosiaaliportti. Viitattu 25.9.2013.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevalastensuojelu/toimintamuotoja/>
- Lastensuojelun käsikirja 2012c. Vanhemmuuden roolikartta. Sosiaaliportti. Viitattu 10.9.2013.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/vanhemmuudenroolikartta/>
- Leinonen, Jenni 2004. Families in struggle – Child Mental Health and Family Well-being in Finland During the Economic Recession of the 1990s: The Importance of Parenting. Stakes Research Report 143. University of Helsinki. Gummerus Printing. Väitöskirja.
- Martsola, Riitta 2006. Lapsiaikuisia ja aikuislapsia. Teoksessa Elina Hermanson & Riitta Martsola (toim.) Aikuinen vanhemmuus – katoavan kasvatuksen jäljillä. Jyväskylä: Kirjapaja Oy, 37–48.
- Marttunen, Mauri 2005. Riittävän hyvä vanhemmuus. Kansanterveys 9/2005, 5. Viitattu 2.10.2013.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102059/9kansanterveys2005.pdf?sequence=1>

- Matinlompolo, Unto 2007. Vanhemmuus ei ole ammatti. Teoksessa Kaarina Määttä (toim.) *Helposti särkyvää – Nuoren kasvun turvaaminen*. Helsinki: Kirjapaja, 104–129.
- Moilanen Pentti & Räihä, Pekka 2010. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. – Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin*. Jyväskylä: PS-kustannus, 46–69.
- Mäkinen, Olli 2005. *Tieteellisen kirjoittamisen ABC*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Määttä, Kaarina 2007. Vanhempainrakkaus – suurin kaikista. Teoksessa Kaarina Määttä (toim.) *Helposti särkyvää – Nuorten kasvun turvaaminen*. Helsinki: Kirjapaja, 220–235.
- Niemelä, Pirkko 2001. Psykologinen valmistautuminen vanhemmuuden rooleihin raskauden aikana. Teoksessa Mari Rautiainen (toim.) *Vanhemmuuden roolikartta – Syvennä ja sovela*. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 9–16.
- Nylund, Marianne 2005. Vertaisryhmät kokemuksen ja tiedon jäsentäjinä. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) *Vapaaehtoistoiminta-Anti, arvot ja osallisuus*. Tampere: Vastapaino, 195–213.
- Oulun kaupunki 2013. *Oulun palvelumalli 2020: asiakaslähtöisyyttä, yhteisöllisyyttä ja monituottajuutta*. Viitattu 16.10.2013. http://www.kunnat.net/fi/Kuntaliitto/tietoa/paatoksenteko/kuntapaivat/seminaari/Kuntapaivienseminaari/Ala_Siura_Oulun_palvelumalli_03052013.pdf
- Perttula, Juha 2008. Kokemus ja kokemuksen tutkimus: Fenomenologisen erityistieteen tieteenteoria. Teoksessa Juha Perttula & Timo Latomaa (toim.) *Kokemuksen tutkimus – Merkitys – Tulkinta – Ymmärtäminen*. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 115–162.
- Perälä, Marja-Leena; Salonen, Anne; Halme, Niina & Nykänen, Sirpa. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita – vanhempien näkökulma. *Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, raportti 36/2011*. Viitattu 27.9.2013. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80090/27f8cf8eb-8fa8-402a-b3a0-e26dd8a7ba6d.pdf?sequence=1>
- Raijas, Anu & Sailio, Marjaana 2012. Arjen ristiriitoja pikkulapsiperheissä – Nettikeskustelun analyysi. *Janus vol. 20 (4)*, 316–333.

- Rönkkö, Leena & Rytönen, Timo 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOY.
- Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa; Sevón, Eija; Kinnunen, Ulla; Poikonen, Pirjo-Liisa & Lämsä, Tiina 2009. Arki elämänalueiden leikkauspisteessä: Johtopäätökset ja ehdotuksia perheiden arjen tukemiseksi. Teoksessa Anna Rönkä, Kaisa Malinen & Tiina Lämsä (toim.) Perhe-elämän paletti – Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 273–295.
- Rönkä, Anna; Malinen, Kaisa & Lämsä, Tiina 2009. Pikkulapsiperheiden arjen paletti. Teoksessa Anna Rönkä, Kaisa Malinen & Tiina Lämsä (toim.) Perhe-elämän paletti – Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 11–19.
- Salmi, Minna 2001. Työelämän vastuu vanhemmuudesta ja lapsuudesta. Teoksessa Marjatta Bardy, Minna Salmi & Tarja Heino (toim.) Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. 5.painos. Helsinki: Stakes, 54–57.
- Sauli, Hannele 2001. Lapsiperheiden tulot. Teoksessa Marjatta Bardy, Minna Salmi & Tarja Heino (toim.) Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. 5.painos. Helsinki: Stakes, 31–57.
- Sinkkonen, Jari 2009. Lapsen kanssa – Hyvinä ja pahoina päivinä. Helsinki: WSOY.
- Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet 2012. Arki, arvot, elämä, etiikka. Helsinki: Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia. Ammattieettinen lautakunta. Viitattu 3.10.2013. http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2012.pdf
- Stjerna, Laura & Westerholm, Anna 2009. Vertaistukea vanhemmuuteen – kirjallisuuskatsaus. Metropolia ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Stjernqvist, Karin 2006a. Rajojen asettaminen pikkulapselle. Teoksessa Jorunn Hansson & Christina Oscarsson (toim.) Onnellinen lapsuus – Kirja vanhemmille. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava, 76–77.
- Stjernqvist, Karin 2006b. Rutiinit. Teoksessa Jorunn Hansson & Christina Oscarsson (toim.) Onnellinen lapsuus – Kirja vanhemmille. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava, 77.
- Suomen Tietotoimisto 2012. Keskustan Sipilä: Lasten ongelmiin on herättävä. Kaleva 10.6. Viitattu 14.10.2013. <http://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/keskustan-sipila-lasten-ongelmiin-on-herattava/596133/>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2009. Lasten asema ja palvelut 1990-luvun lamasta tähän päivään. Viitattu 24.10.2013. <http://www.apip.fi/files/512.pdf>
- Tilastokeskus 2013. Isojen lapsiperheiden määrä pysynyt vakaana. Viitattu 9.10.2013. http://www.stat.fi/til/perh/2012/perh_2012_2013-05-24_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus i.a. Viitattu 1.10.2013. <http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tölli, Tapani 2011. Perhe – yhteiskunnan perussolu. Kaleva 3.3. Viitattu 14.10.2013. <http://www.kaleva.fi/blogit/pohjoisen-aani/tapani-tolli/79/perhe-yhteiskunnan-perussolu/1660/>
- Törrönen, Maritta 2012. Onni on joka päivä – Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus.
- Valli, Raine 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. PS-kustannus: Jyväskylä, 102–125.
- Vanhempien Akatemia i.a.a. Toimintaperiaatteet. Viitattu 7.1.2013. <http://www.vanhempienakatemia.fi/index.php?6664>
- Vanhempien Akatemia i.a.b. Vanhempien Akatemia. Viitattu 7.1.2013. <http://www.vanhempienakatemia.fi/index.php?6659>
- Vilén, Marika; Hansen, Maija; Janhunen, Tarja, Kytöpuu, Katri; Salo, Saara; Seppänen, Paula; Seppänen, Sami & Tapio, Nina 2010. Perhe ja perhetyö. Teoksessa Marika Vilén, Paula Seppänen, Nina Tapio & Riikka Toivanen (toim.) Kohtaamisia lapsiperheissä – Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa/Kirjapaja, 10–59.
- Vilkka, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Väestöliitto 2007. Perhe kannattaa Väestöliiton perhepoliittinen ohjelma. Viitattu 1.10.2013. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/54807d35616da0bf5a82c31229c5adc3/1380620920/application/pdf/231273/PP-ohjelma_netiversio.pdf
- Väestöliitto 2012. Perhebarometri: miten lapsiperhe käyttää aikansa. Viitattu 27.9.2013. <http://www.vaestoliitto.fi/?x27375=1473132>
- Waldfoegel, Jane 2009. Prevention and the Child Protection System. The future of children 2/2009. Viitattu 21.10.2013.

[http://futureofchildren.org/futureofchildren/publications/docs/19_02_09.p
df](http://futureofchildren.org/futureofchildren/publications/docs/19_02_09.pdf)

LIITE1: Saatekirje

Hei!

Olemme kaksi sosionomi- opiskelijaa Oulun Diakonia-ammattikorkeakoulusta ja tarkoituksena on valmistua joulukuussa 2013. Suuntaudumme lapsi- ja perhetyöhön, johon sisältyy lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Teemme opinnäytetyötä yhteistyössä Vanhempien Akatemia -hankkeen kanssa. Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää varhaiskasvatusikäisten lasten vanhempien kokemuksia Vanhempien Akatemia -hankkeen järjestämisestä vanhempainilloista. Opinnäytetyössämme käsittelemme vanhemmuutta, haasteita ja tuen tarpeita.

Vanhempien Akatemia -hankkeelle on tärkeää, että mahdollisimman moni vanhempi vastaisi kyselylomakkeeseen, sillä palautteiden avulla selvitetään, onko tämänkaltaiselle toiminnalle tarvetta ja jatkoa ajatellen sitä pyritään kehittämään.

Myös meille opinnäytetyön tekijöille ja tulevaisuuden ammattilaisille on tärkeää, että saisimme mahdollisimman monen vanhemman vastaukset, sillä näin opinnäytetyömme tuottaa tärkeää tietoa nykyajan vanhemmuudesta ja sen haasteista.

Kyselylomakkeen käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja vastaaminen tapahtuu nimettömänä. Vastaaminen on vapaaehtoista.

Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kaksi perhelippua Oulun Edenin kylpylään ja kaksi perhelippua Tiedekeskus Tietomaahan. Lomakkeen lopussa kerätään yhteystiedot arvontaa varten.

Pyydämme, että kyselylomakkeeseen vastattaisiin viikon sisällä sen saapumisesta.

Opinnäytetyöhön liittyen voi esittää kysymyksiä, joihin vastaamme mielellämme.

Terveisin,

Salla Puhakka

salla.puhakka@student.diak.fi

Merja Sorvisto

merja.sorvisto@student.diak.fi

LIITE 2: Kyselylomake

Kysely Vanhempien Akatemian järjestämästä vanhempainillasta pienten lasten vanhemmille

1. Mihin Vanhempien Akatemian vanhempainiltaan osallistuit?

- 27.2.2013 Iloa vanhemmuuteen- myönteinen vuorovaikutus pikkulapsiperheessä
- 28.2.2013 Pumpulista ei voi ponnistaa- aiheena "rajat ja rakkaus"
- 13.3.2013 Alle 3- vuotiaan lapsen vanhempana
- 10.4.2013 Pienen lapsen kiukku

TAUSTATIEDOT

2. Ikäsi *

_____ vuotta

3. Sukupuoli *

- Mies
- Nainen

4. Koulutuksesi (vastaa ylin koulutuksesi) *

- Peruskoulu, ei tutkintoa
- Ammatillinen koulutus tai ylioppilastutkinto
- Alempi korkeakoulututkinto (esim. AMK)
- Ylempi korkeakoulututkinto

Tutkijakoulutus

Muu, mikä?

5. Perhemuoto *

Ydinperhe

Uusperhe

Yksinhuoltajaperhe

Sateenkaariperhe

Muu, mikä?

6. Perheessä alle kouluikäisiä lapsia *

_____ henkilöä

7. Onko perheessänne erityistä tukea tarvitsevia lapsia? *

Kyllä

Ei

8. Oletko aikaisemmin osallistunut Vanhempien Akatemian järjestämiin vanhempainiltoihin? *

Kyllä

Ei

9. Osallistuiko vanhempainiltaan lapsen *

- molemmat vanhemmat
- yksi vanhempi

KOKEMUKSET VANHEMPAINILLASTA

10. Mistä sait tietää vanhempainillasta? *

- Päiväkodilta
- Neuvolasta
- www.vanhempienakatemia.fi
- Ystävältä, kaverilta, perheenjäseneltä tai tuttavalta
- Facebookista
- Muu, mikä?

11. Mikä sai tulemaan paikalle? *

- Lapsen kanssa ollut haasteellisia tilanteita, joihin haluan apua
- Aihe oli mielenkiintoinen
- Muu, mikä?

12. Kerro omin sanoin, millainen kokemus vanhempainilta oli?

13. Mikä vanhempainillan sisällössä oli hyvää/tarpeellista? *

- Sain itselleni tarpeellista tietoa
- Sain itselleni käytännön työkaluja
- Keskustelut muiden vanhempien kanssa
- Luennoitsijat
- Tunnelma
- Muu, mikä?

14. Mitä jäit kaipaamaan?

15. Koetko tarvetta tämän kaltaisille vanhempainilloille? *

- Kyllä, miksi?

- Ei, miksi?

16. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, millaisista aiheista toivoisit jatkossa pidettävän vanhempainiltoja?

17. Jäikö jokin mietityttämään vanhempainillan jälkeen?

VANHEMMUUS JA SEN HAASTEET

18. Koetko, että vanhempainillan sisältö tuki sinua lapsesi kasvatuksessa? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

19. Haluatko tarkentaa edellistä vastaustasi?

20. Millaisia uusia työkaluja sait lapsesi/lapsiesi kasvatukseen vanhempainillan myötä?

21. Millaiset asiat koet haasteiksi pienen lapsen vanhemmuudessa?

Kerro omin sanoin esimerkiksi käyttämällä esimerkkinä arkipäivän tilanteita.

22. Mistä saat tukea vanhemmuuteesi? *

- Neuvola
- Päivähoito/perhepäivähoito
- Avoin varhaiskasvatus
- Perhekahvilat tai muu vastaava, mikä?

- Seurakunnan toiminta, mikä?

- Ystävät
- Omat vanhemmat
- Internet
- Aikakauslehti
- Muu, mikä?

23. Onko pienten lasten vanhemmille mielestäsi tarpeeksi erilaisia palveluita? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

24. Jos vastasit edelliseen kysymykseen EI, millaista tukea/palveluja kaipaisit vanhemmuutesi tukemiseen?

25. Haluatko vielä tarkentaa tai kertoa lisää kokemuksistasi/ajatuksistasi vanhempainillasta ja/tai vanhemmuudesta ja sen tukemisesta?

26. Mikäli haluat osallistua arvontaan, jätä yhteystietosi tähän

Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kaksi perhelippua Oulun kylpylä Edeniin ja kaksi perhelippua Tiedekeskus Tietomaahan. Arvonta suoritetaan huhtikuun 2013 loppuun mennessä. Voittajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti.

Etunimi

Sukunimi

Matkapuhelin

Sähköposti

Kiitos ajastasi ja onnea arvontaan! 😊